

Tautinių

BENDRIJŲ NAUJIENOS

Ethnic Communities: Is the Potential of Non-Governmental Organizations Being Fully Utilized?

Evelina Paulavičienė
Tautinių mažumų tarybos
pirmininko pavaduotoja, Lietuvos graikų
draugijos „Pontas“ pirmininkė

Anna Ruzgienė
Žurnalistė, televizijos laidų vedėja ir
medijų raštingumo specialistė

Olga Polevikova
EHU lektorė, Tautinių mažumų tarybos narė,
asociacijos „Pilietinio dialogo iniciatyva“
pirmininkė

iN'26
Forum

Integration
& Inclusion

iN'26. Integracijos ir
įtraukties forumas

Debatų moderuoja:

Eugenija Kovaliova, Atviros Lietuvos fondo
partnerystės vadovė

Gegužės 19–20 d. Vilniuje vykusios konferencijos „iN'26: Integracijos ir įtraukties forumas“ diskusijos dalyviai (iš kairės) kirgizų bendruomenės pirmininkas Belek Aidarov, EHU lektorė, Tautinių mažumų tarybos narė, asociacijos „Pilietinio dialogo iniciatyva“ pirmininkė Olga Polevikova, VšĮ Ivano Luckevičiaus baltarusių muziejaus direktorė Liudvika Kardis, Tautinių mažumų tarybos pirmininko pavaduotoja, Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė Evelina Paulavičienė.

Šventė prasidėjo Lietuvos ir Tadžikistano himnais, kuriuos sugiedojo mokyklėlės mokinukai.

Mokslo metų baigimo šventė

Birželio 12 d. Tautinių bendrijų namuose vyko Tadžikistano Baltijos kultūros centro surengta sekmadieninės mokyklėlės mokslo metų užbaigimo šventė.

Tadžikistano Baltijos kultūros centro pirmininkas Mamurali Ibrogimov padėkas įteikė mokyklėlės mokytojai Nordir Kurbonov (kairėje).

Centro įkūrimo iniciatorius Mirzorakhim Kuzov apžvelgė Lietuvoje gyvenančių tadžikų pasiekimus.

Susirinkusiuosius pasveikino Tautinių bendrijų namų l. e. p. direktorė Rita Novikienė.

Nuotr. Karolinos Baltaiškės

Susitikimas Mickūnuose

Tautinių bendrijų namų l. e. p. direktorė Rita Novikienė, Lietuvos armėnų sąjungos ir Tautinių mažumų tarybos narys Ruslan Arutiunian, tautinių bendrijų pirmininkai ir Lietuvos kazachų bendruomenės „NURSAULĖ“ (pirmininkė Gulmira Mussayeva), Tadžikistano Baltijos kultūros centro (pirmininkas Mamurali Ibrogimov), Kirgizų bendruomenės (pirmininkas Belek Aidarov) atstovai birželio 3 d. dalyvavo Mickūnuose vykusiame susitikime, kurį organizavo Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Vilniaus pasienio rinktinė. Susitikime buvo kalbėta ir diskutuota apie trečiųjų šalių piliečių neteisėtą buvimą Lietuvoje, neteisėtą migraciją ir apie galimybę konsultuotis ir bendradarbiauti su Migracijos skyriumi.

Klaipėdiečiai Wolfsburge

Birželio 6 d. Klaipėdos vokiečių bendrijos pirmininkas Arnold Piklaps, kultūros programų vadovė Rasa Müller, liuteronų kunigas Reinholdas Moras, bendrijos revizorė ir Klaipėdos liuteronų parapijos pirmininkė Nerija Palec dalyvavo Wolfsburgėje vykusiame Landsmannschaft Ostpreussen e.V. (Rytprūsių draugija) susi-

tikime. Renginyje dalyvavo ir kalbą sakė Lietuvos Respublikos ambasadorius Vokietijoje Giedrius Puodžiūnas.

Po klevais ir minaretais

Vienas pagrindinių Kauno įvairių tautų kultūrų centro tikslų – užtikrinti skirtingų kultūrų integraciją Lietuvoje. To pavyzdys gali būti renginys „Po klevais ir minaretais: musulmonai Lietuvoje“, surengtas bendradarbiaujant su Raudondvario kultūros centru balandžio 24 dieną. Šiame renginyje Raudondvario senjorams buvo pristatyta islamo religija, tradicijos ir papročiai.

Dainos ir posmai Mamai

Gegužės 2 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos baltarusiai surengė Motinos dieni skirtą koncertą, kuriame skambėjo mamoms, pavasariui ir tėviškei skirtos dainos, atliekamos Sergejaus Šeremet, Sergejaus Šankin ir ansamblio „Dainuojančios širdys“, skaitomos eilės. Koncertą vedė renginių organizatorė ir vedėja Nina Šesternikova.

Tie birželio slėpiniai, kai saulė keliasi vis anksčiau ir anksčiau ir palieka mus vis vėliau, kol vieną dieną ji trumpam stabteli ir kiek palūkuriavusi apsigręžia link žiemos. Tad atšventę Jonines, nors ir nežymiai, bet vis tik per trumpėjančią dieną pradėdami justai laiko kapsėjimą... Norėdami pasimėgauti ilgai lauktos ir taip greitai bėgančios vasaros malonumais, suskumbame gaudyti saulės spindulius, įspūdžius ir kitus malonumus. Tad kuriam laikui stabteli mūsų darbai ir planai, kad rudenėjant su nauja energija į juos kibtume.

Pavasaris Lietuvos tautinėms mažumoms buvo labai aktyvus. Tautinių bendrijų namuose vyko koncertai, edukacijos ir kiti renginiai. Aktyvus gyvenimas virė Kaune ir Klaipėdoje. Įžengiant į vasarą Visagine buvo surengtas gastronominis čempionatas „Koldūnų kultūra“, kur šiuos patiekalus pristatė šiame mieste gyvenantys įvairių tautų atstovai.

Be abejo, įspūdingiausi renginiai ir susitikimai vyko švenčiant Tautinių bendrijų dieną. Apie tautinių mažumų ir šalyje gyvenančių užsieniečių integraciją ir įtrauktį diskutuota dvi dienas trukusioje konferencijoje „iN26: Integracijos ir įtraukties forumas“. Jau antrą kartą Vilniuje vykusiame tarptautiniame renginyje dalyvavo Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Aukštasis komisaras tautinių mažumų klausimais Christophe Kamp.

Padėkos skambėjo Šv. Kotrynos bažnyčioje vykusiame Tautinių bendrijų dienos minėjime. Šiame numeryje džiaugiamės tautinių bendrijų veikla, prisidėjusių sprendžiant tautinių mažumų problemas rezultatais, pateikiame dalies apdovanotųjų mintis apie jų ir tikslus.

Tautinių bendrijų diena tradiciškai paminėta Lietuvos etnografijos muziejuje Rumšiškėse. Tą dieną dzūkų sodyboje trejiems metams atidaryta Lietuvos totorių buitės ekspozicija.

Net 20 tautų atstovų dainomis, muzika ir šokiais paminėjo Tautinių bendrijų dieną Klaipėdoje.

Dėkojame už įspūdingą pavasarį ir visiems linkime gražios vasaros.

Daugiau informacijos rasite:

www.tmde.lrv.lt/lt
www.tbn.lt
www.klaipedatkc.lt
f TautiniuBendrijuNamai
f 154kulturos

Leidėjai

Leidžia VšĮ Tautinių bendrijų namai
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius
Tel.: 0 5 216 0408
El. p.: info@tbn.lt

Leidinį remia Tautinių mažumų departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

ISSN 2029-7394 | Tiražas: 600 vnt.
Elektroninė forma – ISSN 3120-9246

Leidinį spaudai parengė VšĮ „Bendrauk, ugdyk save, keiskis“
Maketavo Karolina Drublionė
Spausdino UAB „Spaudos praktika“
Leidėjų nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone

AKTUALIJOS

Vilniuje vyko tarptautinė konferencija.....	2
Tautinių bendrijų dieną – padėkos ir apdovanojimai.....	3
Mažos bendruomenės dideli darbai.....	4
Suformuotos armėnų kultūros sklaidos tradicijos.....	7
Tradicija, keliaujanti iš kartos į kartą.....	8
Pavel Lavrinec – kultūrų dialogo puoselėtojas.....	9
Vokiečių kultūra Šilutės krašte.....	9
Metai, romų stigmatizavimui mažinti.....	10
Svarbus emocinis ryšys su savo šaknimis.....	11
Tarpkultūrinis dialogas kuriamas ne deklaracijomis.....	12
Pagalba atvykusiems tautiečiams.....	14
Susitikimas su Nobelio premijos laureatu.....	15
Kokios lenkų kultūros reikia Lietuvai?.....	15
Tautinių bendrijų žiniasklaida – bendrame Lietuvos medijų etikos lauke.....	16
Lankėsi Armėnijos ambasadorius.....	16
Svečiai iš Vengrijos.....	17
Tarpinstitucinis pasitarimas Klaipėdos savivaldybėje.....	17
Ant televizijos bokšto plevėsavo romų vėliava.....	18

JUOS PRISIMENAME

V. Kudirkos aikštėje degė žvakės žydų atminimui.....	19
--	----

ŠVIETIMAS

Lietuvių kalba Vilniaus tautinių mažumų mokyklose: dėmesys dvikalbiam ugdymui ir praktikoms, kurios veikia.....	20
---	----

KULTŪRA

Tarp Lietuvos nacionalinių vertybių – tautinių mažumų tradicijos.....	21
Gypsy Fest: nuo svajonės iki pripažinimo.....	21
Marcišor – bendrystę stiprinanti tradicija.....	23
Klaipėdą sujungia Tautinių kultūrų dienos.....	24
Pažinti vokiečių paveldą Kaune padeda „Kulturverband“.....	26
Rumšiškėse atidaryta Lietuvos totorių buitės ekspozicija.....	27
Vilniaus ukrainiečiai šventė Motinos dieną.....	28
Vyšyvanka – tautos kodas.....	29
Kelionė po Lietuvos totorių ir turkų kultūrą.....	29
Trakuose – tradicinis totorių kultūros festivalis.....	30
Tiurkų meno popietė.....	31
Rankdarbiuose įsipynęs Tėvynės ilgesys.....	31
Tautinių bendrijų viešnagė Kėdainiuose.....	32

Vilniuje vyko tarptautinė konferencija

Gegužės 19–20 d., pasitinkant Tautinių bendrijų dieną, Vilniuje vykusio tarptautinė konferencija „iN'26: Integracijos ir įtraukties forumas“ subūrė apie 300 politikos formuotojų, akademikų, nevyriausybinių organizacijų atstovų ir tarptautinių ekspertų.

Renginį jau antrus metus iš eilės organizavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, tuo pabrėždamas integracijos ir daugiakultūriškumo lauko ekspertų tinklaveikos ir aktyvesnio bendradarbiavimo svarbą.

Konferenciją atidariusi tuometinė premjerė Inga Ruginienė akcentavo Vyriausybės dėmesį tautinėms mažumoms: pradėjo veikti tautinių mažumų švietimo darbo grupė, patvirtintas Kovos su antisemitizmu, ksenofobija ar bet kokios kitos formos nesantaikos kurstymu ir žydu gyvenimo puoselėjimo veiksmų planas, šiemet pirmą kartą bus atlikta Lietuvos tautinių mažumų būklės stebėseną.

Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas apžvelgė Lietuvoje vykdomą tautinių mažumų politiką. Priminė, kad Lietuva pirmoji regione priėmė Tautinių mažumų įstatymą ir pradėjo vykdyti nuoseklią politiką, tarp pirmųjų pasirašė ir beveik prieš 30 metų priimtą Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją, tapo Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos nare.

„Tačiau to, ką padarėme vakar, nebeužtenka šiandien. Ne vienerius pastaruosius metus gyvename pasikeitusioje daugiakultūrijoje ir tautinėje realybėje, todėl nepaprastai svarbus yra UNESCO kvietimas pasitelkti įvairovę pažangai. Lietuva turi ką pasitelkti – šalyje įsikūrė beveik 300 tautinių bendrijų ir visuomeninių organizacijų, kurios įgyvendina šimtus tūkstančių projektų ir surengia renginių, o pastaraisiais metais aktyviai įtraukia į veiklą ir naujai atvykusiuosius, neleidžia jiems likti užribyje“, – kalbėjo D. Babilas.

Išmokti aprėpti įvairovę, suvokti socialinės sąglaudos svarbą kuriant atsparias visuomenes kvietė ir konferencijoje dalyvavęs Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Aukštasis komisaras tautinių mažumų klausimais Christophe Kamp. Jo teigimu, įtrauktis ir pasitikėjimas tarp skirtingų bendruomenių yra esminės prielaidos taikai ir saugumui. Jis teigiamai įvertino Lietuvos tautinių mažumų politiką, sukurtą ir tobulinamą teisinę bazę, padėjo Tautinių mažumų departamentui už siekį įtvirtinti tautinių mažumų teises, dialogo išlaikymą. Taip pat jis atkreipė dėmesį į valstybinės kalbos ir tautinių mažumų kalbų santykį – jos turi viena kitą stiprinti.

Vaikai, kurie mokosi savo kalba, geriau moka ir valstybinę kalbą.

Christophe Kamp

Konferencijoje informacija, tyrimų rezultatais ir patirtimis apie tautinių mažumų ir šalyje gyvenančių užsieniečių integraciją bei įtrauktį dalijosi tiek Lietuvos, tiek iš užsienio atvykę pranešėjai, vyko diskusijos, kuriose mintimis dalijosi politikai, žiniasklaidos tautinių mažumų kalbomis, tautinių bendruomenių, jaunimo atstovai.

Baigdamas forumą Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas pakvietė į kitų metų forumą, kuris vyks taip pat gegužės 19–20 dieną.

Parengta pagal TMD inf.

Plačiau: <https://tmd.lrv.lt/lt/naujienos/vilniuje-vyko-dvieju-dieniu-tarptautine-konferencija-in26-integracijos-ir-itraukties-forumas-0q0/>

Tautinių bendrijų dieną – padėkos ir apdovanojimai

Lietuvoje minint Tautinių bendrijų dieną, gegužės 21-ąją, Šv. Kotrynos bažnyčioje vyko Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės organizuojama iškilminga tradicinių apdovanojimų ceremonija.

Renginio metu buvo pagerbti nusipelnę tautinių mažumų atstovai ir visuomenės veikėjai, reikšmingai prisidėję prie tautinių bendrijų kultūros puoselėjimo, tapatumo išsaugojimo, tarpkultūrinio dialogo stiprinimo bei pilietinės visuomenės kūrimo. Iš visos Lietuvos susirinkusiuosius sveikino Lietuvoje su oficialiu vizitu viešėjęs Aukštasis komisaras tautinių mažumų klausimais Christophe Kamp, teisingumo ministrė Rita Tamašunienė, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas.

„Lietuvos istorija visada buvo dainuojama daugiau nei vienu balsu. Lenkų, rusų, baltarusių, žydų, ukrainiečių, totorių, karaimų, romų ir daugelio kitų – kiekvienas balsas turi savo melodiją, savo atmintį, savo ritmą. Ir kartu šie balsai kūrė šalį – turtingesnę ir atsparesnę – nei galėtų sukurti viena tradicija, – sveikinimo kalboje pažymėjo Christophe Kamp. – Tačiau priklausymo jausmas nėra sukuriamas viena kartą ir išsaugomas amžinai. Jį reikia puoselėti – mokyklose, kuriose mokosi tautinių mažumų vaikai, kultūros centruose, kuriuose tradicijos perduodamos iš kartos į kartą, redakcijose, kurios tarnauja bendruomenėms jų kalbomis, tokiais momentais kaip šis. Sutartinėse, jei vienas balsas nutyla, daina netampa tik tylesnė. Ji tampa visiškai kita daina – prarandama tai, ko neįmanoma pakeisti. Tas pats galioja ir visuomenėms“.

Kiekviena neišgirsta bendruomenė, kiekviena kalba, nykstanti iš viešojo gyvenimo, kiekviena tradicija, kuri nebėra perduodama, nėra maži praradimai. Jie pakeičia visos visuomenės sudėtį.

Christophe Kamp

Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas pabrėžė, kad didžioji Lietuvos stiprybė – gebėjimas kurti kartu.

Lietuvai reikia tautinių bendrijų labiau nei bet kada anksčiau. Reikia ne tik išsaugoti savo tapatybę, praturtinti Lietuvos kultūrą supratimu apie daugiakultūriškumą, perduoti tradicijas jaunajai kartai, bet ir padėti įveikti priešpriešą kitos tautybės žmogui. Todėl kviečiu tautines bendrijas būti aktyviomis savos kultūros ir teisių formuotojomis, politinės ir socialinės erdvės dalyvėmis,

– kalbėjo Departamento direktorius.

Kultūros ministrės Vaidos Aleknavičienės sveikinimą perskaitė viceministrė Renata Kurmin ir ministrės padėkas įteikė Uzbekų kultūros centro vadovei, Tautinių mažumų tarybos narei **Leilai Urmanovai-Vnukovai**, Klaipėdos apskrities latvių asociacijos „Atpūta“ įkūrėjui **Gotfridui Tapinui**, VŠĮ Romų visuomenės centro direktorei **Svetlanai Novopolskajai**, Kauno apskrities totorių bendruomenės pirmininkui **Kęstučiui Zenonui Šafranavičiui**, Kauno žydų bendruomenės pirmininkui **Gercui Žakui**. Atskiras dėmesys skirtas **Tautinių mažumų departamentui** prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės – Kultūros ministerijos padėka jis įvertintas už prasmingą darbą puoselėjant valstybės kultūrinę įvairovę, stiprinant tautinių bendrijų tapatybę bei skatinant tarpusavio pagarbą ir dialogą.

26 tautinių mažumų atstovams ir prisidėjusiems prie jų integracijos įteikti Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės apdovanojimai.

I laipsnio Didžiuoju garbės ženklu „Už nuopelnus“ apdovanota Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė **Karina Firkavičiūtė**.

II laipsnio Aukso garbės ženklu „Už nuopelnus“ apdovanoti Kauno armėnų bendrijos pirmininkas **Aleksandr Bojadžian**, tautodailininkė, verbų pynėja **Agata Granicka**, Vilniaus universiteto dėstytojas **Pavel Lavrinec**, Šilutės r. vokiečių kilmės gyventojų bendrijos „Heide“ narys **Valteris Matulis**, Lietuvos vaikų fondo vadovė **Romualda Navikaitė**.

III laipsnio Sidabro garbės ženklu „Už nuopelnus“ apdovanoti radijo stoties RADIO R programų vadovas ir vyriausiasis redaktorius **Ernest Alesin**,

ukrainiečių draugijos narė **Marina Betina**, Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos lenkų redakcijos žurnalistė **Renata Dunajevska**, Lenkų vaikų dainų ir šokių kolektyvo „Wilenka“ meno vadovė **Renata Juzokienė**, I. Luckevičiaus baltarusių muziejaus vadovė **Liudvika Kardis**, Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijos „Azeris“ narė **Rena Mamadova**, Nemėžio totorių bendruomenės narė **Svetlana Muchlia**, Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ pirmininkė **Evelina Paulavičienė**, Vilniaus Šolomo Aleichemo ORT gimnazijos direktorė, hebrajų kalbos mokytoja metodininkė **Ruth Reches**, Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ narys, vokalinio ansamblio „Dačija“ vadovas **Danas Skramtai**, Visagino „Gerosios vilties“ progimnazijos direktorė **Jolanta Bartkūnienė**, Lietuvos socialinių mokslų centro Sociologijos instituto vadovas, Etninių tyrimų skyriaus vyriausiasis mokslo darbuotojas **Andrius Marcinkevičius**.

Atminimo dovana – Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės vardinu laikrodžiu apdovanoti Visagino kultūros centro baltarusių liaudies dainų ansamblio „Svitanak“ solistė Rima Konopliova, Uzbekų kultūros centro narys Michail Doronin, Nemėžio totorių bendruomenės narė Maja Ščuckienė, literatūrinio susivienijimo „LS Logos“ steigėjas ir aktyvus narys Jurij Ščuckij, Visagino totorių folkloro ansamblio „Miras“ vadovė Irina Zacharenko.

Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės padėkos įteiktos Uzbekų kultūros centro nariui Tabriz Mamarakhimov, Kirgizų bendruomenės Lietuvoje nariui Bekaidar Sariev, baltarusių bendruomenės „Krynica“ narei Irinai Simačiovai.

Parengta pagal TMD inf.

Mažos bendruomenės dideli darbai

Karina Firkavičiūtė
Lietuvos karaimų kultūros bendrijos pirmininkė

Už ypatingus nuopelnus Lietuvos karaimų kultūrai ir jos išsaugojimui, Lietuvos karaimų metų minėjimo renginių organizavimą, bendruomeniškumo stiprinimą ir ilgametę veiklą nacionaliniu bei regioniniu mastu apdovanota I laipsnio Didžiuoju garbės ženklū „Už nuopelnus“.

Gerb. Karina, karaimai Lietuvoje – istorinė tautinė mažuma. Ar buvimas tokia mažuma turi įtakos bendruomenės veiklai?

Istorinė mažuma karaimai (kaip ir totoriai bei romai) imti vadinti maždaug prieš metus, kai buvo priimtas naujasis Tautinių mažumų įstatymas. Tačiau tokio tipo mažumos bruožus turime jau 625 metus – mūsų tauta jau seniai gyvena Lietuvoje ir neturi jokios kitos valstybės, kurią vadintų savo tėvyne.

Tai ir yra turbūt pats didžiausias skirtumas nuo kitų Lietuvos tautų, turinčių savo istorines tėvynes, jaučiančių įvairiapusę jų paramą, ryšį su tomis šalimis, bendrą kalbą. Lietuvos karaimai tokių ryšių jaučia tik su Lietuva. Tai iš dalies tarsi palengvina veiklos uždavinius – turime tik vienos valstybės administracines institucijas, į kurias galime kreiptis, tik vieną papildomą tautinį-pilietinį identitetą. Tačiau kita vertus – akivaizdu, kad kitų, ypač didesnių valstybių parama savo mažumoms Lietuvoje yra visgi svarus jų užnugaris ir veiklos skatintojas.

Karaimų priskyrimas istorinei mažumai yra kaip tik svarbus būtent to išskirtinio statuso paliudijimas. Tačiau žymiai svarbesnį skirtumą, palyginti su kitomis tautinėmis mažumomis, jaučiame per savo skaičių – mūsų bendruomenė yra nepaprastai maža, pati mažiausia Lietuvoje, ir tai kai kada sukuria tam tikrų įtampų, kurias šiaip būtų įmanoma išspręsti per žmonių skaitlingumą. Tad nelabai mėgstame, kai kokios nors nuostatos imamos formuoti ar skaičiuoti remiantis tuo skaitlingumu, nes mums išgyventi kaip bendruomenei, susiduriant su analogiškomis kaip ir kitų problemomis, reikia nepriklausomai nuo to, kad mūsų mažai...

Lietuvos karaimų kultūros bendrijai vadovaujate nuo 1998-ųjų, kaip per tą laiką keitėsi bendruomenė ir jos veikla?

Naujas, bendruomenės tolesniam išgyvenimui svarbus periodas prasidėjo nuo pat Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo. Pirmasis jo dešimtmetis padėjo pagrindus viskam, kas galėjo toliau vystytis ir jau lėkė su pagreičiu nuo 1998-ųjų. Per tą pirmąjį dešimtmetį buvo atlikti darbai, numatyti steigiamajame Lietuvos karaimų kultūros susirinkime 1988 m. gegužės 15 dieną: nusavinto materialaus paveldo atgavimas ir restauravimas, karaimų kalbos pamokų atnaujinimas, tautinės tapatybės atgaivinimas ir stiprinimas, literatūrinio paveldo fiksavimas ir publikavimas, religinio gyvenimo sugrąžinimas ir kt. Daugiausia dėmesio buvo skirta bendruomenės vidinio gyvenimo gyvybingumo restauravimui.

Be to, sparčiai ėmė plėstis mūsų tarptautiniai kontaktai – atsirado žymiai daugiau galimybių vystyti tarptautinį bendradarbiavimą ir jo paramos skatinimui kreiptis į tai kuruojančias užsienio institucijas (mūsų projektus rėmė Švedijos institutas, Turkų gyvenančių užsienyje paramos institucija, Suomijos kultūros fondas ir kt.). Tokiu būdu ne tik gavome

daugiau finansinės paramos tam tikriems renginiams, bet į mūsų bendrą veiklą įsitraukė profesionalai iš kitų valstybių, galėjome suaktyvinti bendras veiklas su karaimais kitose šalyse (Ukrainoje, Lenkijoje). Taip pat atsiradė visas spektras galimybių veiklų pajavirinimui ir jų gausai (knygos, video medžiaga, skaitmeniniai produktai, įvairiapusiški renginiai – stovyklos, meninės bei turinio dirbtuvės, įvairaus formato karaimų kalbos pamokos ir kt.)

Pati bendruomenė, žinoma, irgi kito, tačiau ne dėl to, kad esame karaimai, o dėl tų pačių priežasčių, kaip ir kiti Lietuvos žmonės – demografinė situacija smarkiai įsitempė (mažas gimstamumas, esame vyresnių žmonių bendruomenė), ekonominės priežastys skatino emigraciją, globalizacijos procesai taip pat mus smarkiai veikė – aiškiai matyti, kad susikaupti ties savo gimtaisiais tautiniais reikalais, mokytis kalbos, skaityti knygas ar domėtis istorija jauniems žmonėms knieti vis mažiau...

Tačiau, nepaisant viso šito spektro priežasčių, dideliame mūsų visų džiaugsmui jaunimas visgi nori vieni su kitais susitikti, bendrauti, vyksta vaikų ir jaunimo stovyklos, plečiasi kontaktai.

Po Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo, karaimų bendruomenė pažymėjo du nepaprastai svarbius įvykius – karaimų bendruomenės gyvenimo Lietuvoje 600 (1997 m.) ir 625 metų (2022 m.) jubiliejus. Jie abu labai sumobilizavo bendruomenės žmones ir ypač jaunimą, tomis progomis turėjome daug įvairių, svarbių, reikšmingų renginių. Su mano atsakomybe daugiau buvo susiję 2022-ieji, kuriuos šventėme kaip Karaimų metus. Įgyvendinome per 70 įvairių projektų, o didelė jų dalis – kartu su kitomis Lietuvos institucijomis. Tuo labai džiaugiuosi. Didžiuojuosi, kad daugelis bendruomenės narių dalyvavo vieno kioje ar kitokioje veikloje, kad pavyko atlikti karaimų bendruomenės statistinį tyrimą, sukurti ir parodyti naują muzikinę dramą apie karaimų ir Vytauto istoriją „Sakmė apie dovanotą širdį“, sukurti specialų jubiliejui skirtą pašto ženklą ir antspaūdą, išleisti kelias knygas apie karaimus, surengti karaimų kalbai skirtą tarptautinę mokslinę konferenciją ir paskelbti jos medžiagą, parengti kelias parodas įvairiais karaimų bendruomenės gyvenimo aspektais.

Mūsų bendruomenei svarbus karaimų vestuvių tradicijos įtraukimas į Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą (2019), Užupio konstitucijos vertimas į karaimų kalbą ir jos paskelbimas (2024) ant Užupio konstitucijos sienos. Taip pat trijų kartų karaimų vaikų ir jaunimo ansamblių veiklas (Sanduhač nuo 1998, Birlik nuo 2011 ir Ojun nuo 2023), dokumentinio filmo „Karaimų godos“ (2003), kelių modernių skaitmeninių produktų sukūrimas (visus rasite www.karaim.eu svetainėje – virtualus turas po kenesas, Karaimų kalba dainuojant, maršrutas „Vilnius ir karaimai“). Modernios interneto svetainės įveiklinimas ir jos teikiamų instrumentų naudojimas taip pat yra svarbus pasiekimas.

Žinoma, ne mažiau svarbūs ir įvairūs pasirodę leidiniai – tiek „Mažojo Princo“ vertimas į karaimų kalbą, kenesas pristatančios knygos, biografinių aprašymų ir atsiminimų apie karaimus rinkinys „Karaj ėdim, karaj barmyn“ ar straipsnių rinkinys „Karaimų istorijos pėdomis“.

Sunku išskirti ką nors kaip reikšmingiausią įvykį ar rezultatą – mūsų atveju, net mažas renginys ar vienos dienos susitikimas yra svarbus, nes leidžia pajusti daugiau karaimiškos tapatybės ar pažymi kokį nors mūsų istorijos faktą, o gal tiesiog sukviečia žmones susiburti – net ir tai šiais laikais vertintina kaip ypatinga vertybė.

Karina Firkavičiūtė

Prieš dešimtmetį parašėte knygą „Gyvenimas karaimų dainose“. Koks tas karaimiškas gyvenimas, apdainuotas dainose?

Mano uždavinys rengiant šią knygą kaip tik ir buvo paskelbti kiek įmanoma daugiau karaimiškų dainų (pasaulietinių ir paraliturginių), kurios atspindėtų ar būtų susijusios su šeimos papročiais. Tai pagrindiniai, ribiniai žmogaus gyvenimo tarpsniai ar įvykiai – gimimas, jaunystė, vestuvės ir laidotuvės.

Knygoje paskelbtos dainos pasakoja apie ankstesnių laikų (iki XXI a.) tradicinės karaimiškos šeimos gyvenimo kasdienybę, ypatybes, šventinius, pažymėtinius aspektus, santykius ir roles šeimoje, papročius. Tai buvo patriarchalinio tipo šeima su labai griežtai nustatytais moraliniais principais, kurie rėmėsi Šv. Rašto tiesomis ir ypač Dešimties Dievo įsakymų nuostatomis. Tad ir kiekvienoje dainoje ar pasakojime buvo siekiama tas moralines vertybes apdainuoti, pristatyti, priminti. Yra dainų tekstų, nurodančių, kaip teisingai turi elgtis jauna mergina (dirbti, gilinti savo tikėjimą, nežiopsoti pro langą, šokti grakščiai, būti su merginomis, o ne su vaikinais ir pan.) ar vaikinai (mokyti, suprasti raštą, siekti savo gyvenime teisingų poelgių ir pan.).

Dainose taip pat gan intensyviai apdainuojamas Trakų gamtos grožis, kuris nuolat supo bendruomenę. Iš dainų taip pat matyti, kad žmonės vertino gamtą ir jos klodus, gėrybes. Aprašomi žemės darbai ar agurkų, karaimų specifinio produkto auginimas – suprantame, kaip žmonės gerbė ir sergėjo tuos gamtos šaltinius, kurie juos maitino, dainose siekė perduoti poreikį mylėti gamtą, ją grožėtis ir jaunimui.

Apdainuojamos ir karaimiškos tradicinės virtuvės ypatybės – patiekalai (kybynai, kiti kepiniai, pyragai,

sriubos, apeigose dalyvaujantys maisto produktai, kt.), nusakoma, kaip ir kada jie vartojami, kodėl jie svarbūs, kaip tai susiję su apeigom ir pan.

Paminėkite kelias, tik karaimams būdingas tradicijas, kurios iki šiol gyvos?

Karaimai turi daug išlikusių tradicijų – tiek šeiminių, tiek religinių. Čia būtų galima tik ginčytis, ar jas dar galime laikyti gyvomis, ar jau nykstančiomis. Analogišką diskusiją turėjome rengdami medžiagą vestuvių tradicijos įtraukimui į Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą. Aš tada sakiau, man taip ir dabar atrodo, kad ta tradicija yra gyva – nes yra žinoma ir aišku, kaip tos apeigos turi būti atliekamos, kas veikiama, kepama, kas ką daro ir pan. Bet tiesiog paskutinės karaimiškos vestuvės vyko 2016-aisiais. Nuo tada jų niekam neprireikė – tad iš šono žiūrint gali atrodyti, jog jos nyksta...

Taip yra ir su kitomis tradicijomis. Visos pagrindinės šeimines tradicijas, susijusias su gimimu, vestuvėmis ir laidotuvėmis yra išlikusios, aiškios, žinomos, turi savo ritualus, sakyčiau – yra gyvos. Jos visos yra aprašytos aukščiau minėtoje mano knygoje keliomis kalbomis (lenkų ir anglų). Deja, dažniausios dabar vyksta tik skirtos laidotuvėms... Nors, aišku, pačios gausiausios ir įdomiausios, apipintos įvairiais ritualais ir simboliais, yra vestuvės. Ritualai ir jų eiga bei maldos aprašyti ne tik prie dainų, bet ir Mykolo Firkovičiaus sudaryto „Karaimų liturginio maldyno“ antroje knygoje, skirtoje apeigoms, kurios komentarai ir giesmių tekstai yra išversti ir į lietuvių kalbą (2024).

Religiniai papročiai taip pat yra gyvi – švenčiame pagrindines penkias metų religines šventes, jų progomis rengiamos pamaldos, dažnai tos progos dar turi ir savo kulinarinius atributus – pvz. Sekminėms, kai praeina septynios savaitės po Velykų, kepamas septynių sluoksnių varškės pyragas *katlama*. Velykų išvakarėse ruošiamas avienos ar veršienos kepsnys, verdamas džiovintų vaisių kompotas, kepamas pyragas, naudojant specialiai paruoštus miltus be raugo. Kartais galime sakyti, kad kulinarinius papročius, skirtus religinėms šventėms, žinome geriau nei pačias šventes. Tai iš dalies paliudija ir jų šiandieninį gyvumą.

Jums, kaip karaimų kultūros puoselėtojai, tikriausiai yra dar rūpimų, platesnio tyrinėjimo reikalaujančių klausimų?

Darbų laukia tikrai nemažai, ypač jei žvilgtelėsime į ateitį, į 2030-uosius, kurie bus minimi kaip Vytauto Didžiojo metai. Karaimai yra labai glaudžiai susiję su Lietuvos istorija nuo Vytauto laikų. Tad mūsų garbinamam valdovui ir jo atminimui tokia išskirtinė proga tikrai norėsime skirti savo dėmesio, turėsime sumanymų renginiams ar veikloms, siūlysime juos komisijai ir labai tikimės, kad jiems bus pritarta ir mes galėsime juos įgyvendinti.

Taip pat turime nuolatinę būtinybę fiksuoti įvairius su karaimų istorija, kultūra ar religija susijusius

dalykus, reiškinius, liudijimus, svarbu juos bent įrašė ar ant popieriaus užfiksuoti. Tad leidžiame knygas ar kitokio tipo produktus – čia susiduriame su bendru mūsų laikų iššūkiu ir klausimu, kokia forma derėtų leisti ar turėti tuos leidinius, kad jie būtų kuo dažniau panaudojami ir pasiektų tikslinę auditoriją.

Ką manote apie Lietuvos tautinių mažumų politiką?

Prie šio klausimo norėčiau prijungti didelę padėką Tautinių mažumų departamentui ir Tautinių bendrijų namams, jų vadovams už gražų dėmesį karaimų bendruomenei ir mūsų veikloms, taip pat už šį apdovanojimą man, kurį priimu kaip ženklą visai bendruomenei. Mums tokia moralinė parama nepaprastai svarbi, tad ją labai vertiname.

Lietuva šiomis dienomis natūraliai gyvena visai kitokį savo istorijos etapą, nei prieš trisdešimt metų. Globalizacijos procesai, ekonomikos kreivės, karai ir jų išprovokuoti migracijos srautai sukūrė visiškai naują Lietuvos visuomenės sanklodą – ji yra žymiai magesnė nei anksčiau, visais įmanomais aspektais įvairesnė, taip pat ir tautiniu, vis nuolat ir toliau gan greitai besikeičianti. Tokia situacija reikalauja iš Lietuvos gyvenančių žmonių greituoju būdu adekvačiai perprasti tai, kas vyksta, susiformuoti adekvatų požiūrį į vykstančius procesus.

Mano supratimu, mes šioje naujoje situacijoje per daug dėmenų ir reiškinių sujungiamo į krūvą, ir tai mums trukdo teisingai susivokti, priimti teisingus ir

adekvačius sprendimus ir skatina įvairias negatyvias nesusivokimo pasekmes. Lietuvoje įvairios kitos tautos, nei lietuviai (pvz. lenkai, rusai, gudai, žydai, romai, karaimai, totoriai ir kt.), gyvena nuo senų laikų, nuo Gedimino laiškų ir Vytauto plačios ekonominės politikos. Kitos grupės – gyvena kiek trumpiau, bet ganėtinai seniai. Visos tos tautos per pastaruosius dešimtmečius buvo ir tebėra vadinamos tautinėmis mažumomis, nes turi ilgalaikį, istorinį santykį su Lietuva.

Tačiau naujieji laikai į Lietuvą atvedė nemažai labai įvairių tautų ir tikėjimų (karo ar darbo) imigrantų. Taip, tai kitataučiai, bet jie nieko bendro neturi su tautinėmis mažumomis nei pagal apibrėžimą, nei pagal tų žmonių siekius (likti ar nelikti Lietuvoje). Tačiau viešajame diskurse mes juos kažkodėl taip pat vadiname tautinėmis mažumomis. Ir tai, mano supratimu, yra klaidinga. Mes Lietuvoje, aišku, turime ir galime kitataučius gerbti, siekti integruoti, nediskriminuoti, leisti būti pačiais savimi gerbiant Lietuvą ir jos papročius. Bet visa tai galima puikiai daryti nemaišant sąvokų ir nesuplakant įvairių dalykų į vieną krūvą. Turime tokias sąvokas kaip kitataučiai, kitos tautinės grupės ir pan., kurias ir galėtume taikyti.

Daugelyje užsienio valstybių panašūs procesai vyksta jau seniai, bet nė vienoje jų naujai atvykę kitų tautų žmonės netampa tautinėmis mažumomis. Jau beveik dvidešimt metų dirbu ir gyvenu Briuselyje, ir kaip Lietuvos pilietė esu ten priskiriama kitataučiams Belgijos gyventojams ir niekam daugiau.

Manau, kad žymiai aiškesnis dabartinės Lietuvos visuomenės sistemos supratimas, paliekant tautines mažumas tradicinėms Lietuvos tautinėms grupėms ir kitais terminais apibrėžiant imigrantų ar karo pabėgėlių grupes, palengvintų ne tik visuomenės savivoką, bet ir įvairių integracijos priemonių įtvirtinimą, kūrimą, finansavimą, o per aiškumą padidintų net ir tolerancijos laipsnį naujiems Lietuvos gyventojams.

Karina Firkavičiūtė

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Barbora Gaudutė

Suformuotos armėnų kultūros sklaidos tradicijos

Aleksandr Bojadžian

Kauno armėnų bendrijos pirmininkas

Už ilgametę veiklą puoselėjant aukštos meninės vertės armėnų kultūrą bei jos sklaidą Kaune, užtikrinant darnią bendruomenės integraciją į šalies ir miesto kultūrinį gyvenimą apdovanotas II laipsnio Aukso garbės ženklu „Už nuopelnus“.

„Šiomet jau Kaune ir Klaipėdoje surengėme koncertus, skirtus armėnų kompozitoriams. Rudenį šią programą pristatysime Vilniuje. Šių koncertų organizavimą finansuoja Tautinių mažumų departamentas, – sako Kauno armėnų bendruomenės pirmininkas Aleksandr Bojadžian. – Tačiau bendruomenių veikla neatsiejama nuo finansinių galimybių. Kuo didesnis finansavimas, tuo aktyviau ji gali dirbti“.

Daugiau kaip per 30 bendruomenės veiklos metų suformuotos armėnų kultūros sklaidos tradicijos. Kas dveji metai rengiamas tarptautinis jaunųjų atlikėjų konkursas-festivalis „Amicitia sonans“ (Skambanti draugystė). 2027 m. gegužės 29 dieną vyks penktasis konkursas-festivalis.

Bendruomenė dalyvauja tautinių mažumų renginiuose. „Jau dabar rengiamės rugsėjo mėnesį Kaune vyksiančiam tradiciniam festivaliui „Kultūrų sodas“. Gegužės 30 dieną dalyvavome Trakuose vykusiame IX tautinių bendrijų festivalyje „Čia mūsų gimtinė, čia mūsų namai“. Jame pasirodė iki pandemijos veikęs ir neseniai atgimęs armėnų liaudies šokių ir dainų ansamblis „Hayrenik“. Taip pat rengiame parodas. Veikia sekmadieninė mokykla, – pasakoja pašnekovas. – Kiekvieną sekmadienį susirenkame Kauno įvairių tautų kultūrų centre. Aptariame mums rūpimus klausimus. Jei reikia, repetuojame. Neseniai surengėme edukaciją, per kurią vyresnės moterys dalijosi patirtimi, kaip gaminti armėniškus patiekalus. Užsiėmimas buvo labai įdomus, o per jį pagamintas maistas labai skanus“.

Tradicija, keliaujanti iš kartos į kartą

Agata Granicka
tautodailininkė, verbų pynėja

Už ypatingą indėlį į Vilniaus krašto verbų pynimo tradicijų išsaugojimą ir garsinimą Lietuvoje bei pasaulyje apdovano-ta II laipsnio Aukso garbės ženklū „Už nuopelnus“.

„Esu septintos kartos Vilniaus krašto verbų pynėja. Daugiau kaip 40 metų jas pinu“, – sako Agata Granicka. Nors, kaip teigia pašnekovė, pinant verbas stengiamasi išsaugoti tradiciją, bet laiko mados ir jų neaplenkia. Keičiasi jų formos, spalvos. „Prisimenu, vaikystėje buvo naudojamos ryškesnės spalvos. Dabar verbose atsiranda daugiau pastelinių tonų. Tiek verbos supynime, tiek spalvose yra tam tikros mistikos, – pasakoja pynėja. – Aš žaidžiu su spalva. Egzotinių augalų į verbas nededu. Nebent užsakovas to pageidautų. Tačiau tai būtų vienetinės verbos, nes orientuojuosi į tradicinius verbų augalus. Kaip pakeisti varpą, smilgą arba motiejuką? Ir kam keisti, jei ir taip gražu? Dažnai manęs klausia, kiek reikia laiko vienai verbai nupinti. Atsakau – vienerių metų. Ir ne todėl, kad aš labai lėtai pinu, o todėl, kad pati pasiruošiu ir joms reikalingą medžiagą. Pati sodinu ar sėju verboms reikalingus augalus, pati juos prižiūriu, nuskinu, džiovinu, dažau. Tad po Verbų sekmadienio kelias savaites, priklausomai nuo oro, pailsiu, o paskui įsisuku į darbų ratą iki kito Verbų sekmadienio“.

Agata veda ir Vilniaus krašto verbų pynimo edukacijas. Pasidžiaugia, kad dalis jos mokinių jau yra gavusios įvairių apdovanojimų.

„Ištis verbų pynimas, nors reikalauja didelės meilės, bet nėra vien pomėgis. Tai ir pragyvenimo šaltinis tiek ankstesniais laikais, tiek dabar, – sako Agata Granicka, primindama, kad Vilniaus krašto verbų pynimo istorija – šimtmečių senumo, o pirmosios ikonografinės žinios apie verbų pynimą atkeliauja iš XIX a. vidurio. – Labai džiugina tautinių mažumų tradicijoms skiriamas dėmesys, nes mūsų vis mažiau ir mažiau. Mano dukros moka pinti verbas, bet ar jos vėliau jas pins?.. Labai noriu turėti daugiau mokinių, kuriems galėčiau perduoti mūsų giminės moterų iš kartos į kartą Vilniaus krašto verbų pynimo tradiciją“. Vilniaus krašto verba tai meninė sausų gėlių ir žolynų kompozicija, turinti sakralinę ir meninę paskirtį“.

Karolina Baltmiškė

Pavel Lavrinec – kultūrų dialogo puoseletojas

Švenčiant Tautinių bendrijų dieną Vilniaus universiteto dėstytojas docentas dr. Pavel Lavrinec apdovanotas II laipsnio Aukso garbės ženklu „Už nuopelnus“ už pilietinės visuomenės vertybių ir įvairių tautinių bendrijų kultūrų dialogo puoselėjimą, įvertinant ilgametį profesionalų visuomeninį darbą nepriklausomos Lietuvos įtvirtinimo laikotarpiu. Jis yra vienas iš Rusų kultūros centro steigėjų. Ilgus metus tyrinėja rusų literatūrą, visuomenės ir kultūros santykius, Rytų ir Vakarų įtakas rusų kultūroje, yra parašęs knygą apie Lietuvos rusų istoriją, tapatybę ir atmintį.

Vokiečių kultūra Šilutės krašte

Valteris Matulis

Šilutės r. vokiečių kilmės gyventojų bendrijos „Heide“ narys

Už ilgametę ir išskirtinę veiklą puoselėjant ir pristatant visuomenei Lietuvos vokiečių tautinės bendruomenės kultūrą, kalbą ir tradicijas apdovanotas II laipsnio Aukso garbės ženklu „Už nuopelnus“.

„Mes prūsai. Istoriskai tose vietose buvo Prūsija. Kadangi mūsų veiklą remia Vokietija, ir vadinamės vokiečių kilmės gyventojų bendrija“, – pasiteiravus apie bendrijos „Heide“ veiklą sako Valteris Matulis ir apgailestaudamas priduria, kad vokiškų šaknų turinčių gyventojų skaičius šiame krašte mažėja.

Valteris gimė Utenos rajone. Į Šilutę jį atvedė meilė. „1988 metais baigęs studijas tuometinėje konservatorijoje su žmona atvykau į pamario kraštą. 1990 metais pradėjau vargonuoti Šilutės evangelikų bažnyčioje. Ir dabar ten vargonuoju. Dirbu pakaitiniu vargonininku. Vargonuoju ir katalikų bažnyčioje. Dar dirbu vaikų darželyje... Kai nori, darbo visada surasi“, – nusijuokia pašnekovas.

Ženklus Valterio indėlis puoselėjant vokiečių kultūrą Šilutės rajone – 1992 metais kartu su Šilu-

tės r. vokiečių kilmės gyventojų bendrijos „Heide“ pirmininke Gerlinda Stunguriene įkurtas „Heide“ choras, kuriam jis vadovauja su nedidele pertrauka.

Choras – geras įrankis vokiečių dainoms populiarinti, – teigia Valteris Matulis. – Nors gimiau ir augau Didžiojoje Lietuvoje, bet, matyt, buvau ruošiamas Mažajai Lietuvai, nes ir vardą man tokį davė. Tad šiame krašte gyvendamas ir prisidedu prie jo kultūros puoselėjimo.

Vytis Kaunas

Metai, romų stigmatizavimui mažinti

Romualda Navikaitė
Lietuvos vaikų fondo vadovė

Už ilgametę ir turiningą veiklą tautinių mažumų integracijos srityje, ypatingą dėmesį skiriant romų bendruomenės ir kitų pažeidžiamų grupių socialinei įtraukčiai, gerovei bei tarpkultūrinio dialogo stiprinimui Lietuvoje apdovanota II laipsnio Aukso garbės ženklū „Už nuopelnus“.

Lietuvos vaikų fondas romų problemas ėmėme spręsti dar iki pirmosios šios tautinės mažumos integravimo programos,

– teigia Lietuvos fondo vadovė.

1996–1999 m. vykdyta Skurdžiai gyvenančių romų šeimų maitinimo programa. Maisto produktai buvo perkami kiekvieną mėnesį ir išdalijami Kirtimų tabore. Prekes rinkdavo romų atstovai kartu su Fondo darbuotojais pagal šeimų poreikį.

Ėmėsi veiklos su romais iškart pastebėjome, kad jų vaikams sunku pritaipyti mokykloje, nes jie kalba tik savo kalba. Atsirado minčių prie taboro steigti romų mokyklėlę, bet netrukus buvo apsispręsta praplėsti romams teikiamą pagalbą – nuspręsta steigti Romų visuomenės centrą,

Romualda Navikaitė

1998 m. Fondo prašymu Vilniaus miesto savival-

dybė skyrė 22 arų sklypą Romų visuomenės centro statybai. Centro statybą iš dalies finansavo Stichting Het R.C. Maagdenhuis iš Nyderlandų. Taip pat rėmė tuometinis Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas. Lietuvos vaikų fondas yra vienas iš šio centro steigėjų.

Fondo įgyvendinami projektai vijo vienas kitą. Nuo 2001 m. Fondas romų ir kitų tautinių mažumų vaikams organizuoja vasaros stovyklas. Kartu su partneriu UN ENFANT PAR LA MAIN (Prancūzija) inicijavo ir įgyvendino projektą, suteikiantį romams galimybę lavinti vaikus ikimokyklinio parengimo klasėse, romų bendruomenės nariams gauti socialines, medicininės paslaugas. Taip pat buvo gerinamos romų gyvenimo sąlygos, rūpinamasi, kad romų vaikai eitų į mokyklą, o jų tėvai įgytų darbinių įgūdžių. Buvo mokoma lietuvių ir anglų kalbų, kompiuterinio raštingumo.

2004–2008 m. įgyvendintas Europos Bendrijų iniciatyvos EQUAL projektas „Romų integracijos į darbo rinką mechanizmo sukūrimas ir išbandymas“. Dvi sėkmės istorijos buvo pavišintos EK tinklapyje. 2013–2014 m. vykdytas Europos Ekonominės Erdvės finansinio mechanizmo NVO programos Lietuvoje projektas „NVO tinklas Romų bendruomenei įgalinti“. Įgyvendinant jį sukurtas mechanizmas buvo pristatytas baigiamojoje Europos EQUAL konferencijoje, pabrėžiant, kad mechanizmas gali būti pritaikytas kitoms socialinės rizikos grupėms.

2010–2015 m. rengti romų vaikų mokymai, kuriuose buvo stiprinamas romų vaikų ugdymas. Projekto „Kartu“ veiklas finansavo Švedijos karalienės Silvijos fondas World Childhood Foundation.

Lietuvos vaikų fondo iniciatyva romams surengta daug seminarų, konsultacijų, sudarytos sąlygos dalyvauti tarptautiniuose renginiuose.

Barbora Gaudutė

Svarbus emocinis ryšys su savo šaknimis

Evelina Paulavičienė

**Lietuvos graikų draugijos „Patrida“
pirmininkė**

Už aktyvią ir reikšmingą veiklą stiprinant Lietuvos graikų tautinės mažumos bendruomenę, puoselėjant graikų kalbą, kultūrą ir tradicijas bei skatinant tarpkultūrinį dialogą Lietuvoje apdovanojama III laipsnio Sidabro garbės ženklų „Už nuopelnus“.

„Praėjusiais metais minėjome Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ 30-metį. Sulaukėme svečių ir iš Graikijos. Jie mums grojo per jubiliejui skirtą vakarą. Įkūrėme graikiškų šokių kolektyvą. Rengiame graikų kalbos mokymus. Mokytoją mums atsiunčia Graikijos švietimo ministerija. Anksčiau turėjome „Patridos“ ansamblį, bet jo dalyviai išsisklaidė po pasaulį. Dabar po truputį renkame žmones, mokančius groti, dainuojančius ir, tikiuosi, kad pavyks ansamblį atkurti. Kadangi mūsų tikslas skleisti ir populiarinti graikų kultūrą, mes nesiekiamo į kolektyvus burti tik turinčius graikiškų šaknų. Šokių kolektyve šoka įvairių tautybių šokėjai. Manau, į ansamblį taip pat susirinks įvairių tautų žmonės, kuriems patinka graikiška muzika ir dainos, – pasakoja Evelina Paulavičienė, daugiau kaip dešimt metų vadovaujanti šiai draugijai. – Apie „Patridą“ žinojau gal nuo kokių 2000-ųjų. Radau mamai atsiųstą kvietimą į renginį, bet nežinojau, kaip su draugija užmegzti kontaktą. Studijuojant universitete užmegzti ryšį padėjo mano viena dėstytoja, pažinojusi „Patridos“ vadovę. Nuo tada ir pradėjau dalyvauti draugijos veikloje. Tada buvo berods 2008 metai. Vadovaudama šiai drau-

gijai, manau, gaunu daugiau negu duodu. Tai puiki galimybė pajusti savo šaknis, kalbėti savo mamos kalba, nes ji graikė, tėtis – lietuvis, geriau pažinti graikų kultūrą. Jau vien tai, kad kiekvieną pirmadienį šoku graikiškus šokius, geromis emocijomis pasikraunu visai savaitei. Man atrodo, kad kiekvienam, kuris gyvena toli nuo tėvynės, mano atveju nuo antrosios tėvynės, nes mano pirmoji tėvynė yra Lietuva, labai svarbus emocinis ryšys su savo šaknimis“.

Evelinos teigimu, reikšmingiausias draugijos darbas per jos vadovavimo dešimtmetį – prisidėjimas prie Konstantinopolio patriarchato įsikūrimo Lietuvoje. „Manau, galimybė išpažinti savo tikėjimą žmonėms yra labai svarbi. Dabar Lietuvoje ir vyskupą graiką. Gegužės paskutinį savaitgalį buvau Konstantinopolyje ir dalyvavau Egzarcho Panareto išven-tinimo į vyskupus ceremonijoje. Dabar jis reziduoja Vilniuje“, – pasidžiaugia pašnekovė.

Draugija „Patrida“ domisi ir graikų sąsajomis Lietuvoje. „Ryškiausias ryšys su Lietuva – du Graikijos premjerai – tėvas ir sūnus Georgios ir Andrea Papandreou. Georgios Papandreou prosenelis iš motinos pusės buvo žymus 1863 metų sukilėlis Zygmuntas Mineyko. Jis palaidotas Rusų kapinėse. Pirklių namų bokštelį puošia antikinio Atlanto skulptūra, kurios sukūrimą įkvėpė Antikos ir graikų mitologijos, simbolizuojanti verslo stabilumą. Pacų rūmuose yra Atėnės skulptūra, kurią surado restauruojant pastatą. Lietuvoje ne taip mažai galima aptikti graikų kultūros pėdsakų“, – teigia Lietuvos graikų draugijos „Patrida“ vadovė Evelina Paulavičienė.

Ji taip pat yra Tautinių mažumų tarybos vicepirmininkė, puikiai žinanti tiek tautinių mažumų, tiek imigrantų integracijos iššūkius.

Tautinėms mažumoms ir Lietuvoje gyvenantiems užsieniečiams turi būti sudarytos sąlygos gauti informaciją savo kalba, kad žinios juos pasiektų ne iš kitų šalių, o iš Lietuvos.

Evelina Paulavičienė

„Į Lietuvą atvykstantys užsieniečiai sukelia daugiausia diskusiją, atsiranda įvairiausių manipuliacijų. Išties dažniausiai į šalį atvyksta darbo imigrantai. Jei norime, kad augtų mūsų šalies ekonomika, turime suvokti, kad senstant mūsų visuomenei užsieniečiai reikalingi. Ar viskas gerai su užsieniečių integracija? Nemanau. Jei Tautinių mažumų departamento metų biudžetas – apie 1,5 mln. eurų, apie kokią integraciją kalbame? Tai juokingi pinigai tokios svarbos įstaigai. Iš užsieniečių reikalaujame mokėti lietuvių kalbą, bet pabandykite surasti užsieniečiams lietuvių kalbos kursus ir įsitikinsite, kad tai baisingai sudėtinga.

Žmonės skundžiasi, kad labai sudėtinga užsiregistruoti ir egzaminams. Jei mes norime, kad visi užsieniečiai kalbėtų lietuviškai, sudarykime galimybes lietuvių kalbai mokytis ir egzaminams išlaikyti. Be to, Lietuvoje atsakomybė už užsieniečių integraciją yra padalinta per kelias institucijas. Turėtų būti integracijos procesai deleguoti vienai institucijai, kuri spręstų visus klausimus ir jai reikėtų skirti normalų biudžetą, – mintims dalijasi Evelina Paulavičienė. – Kitas dalykas, skelbiama, kad Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, bet realiai jis atsakingas Kultūros ministerijai, tuo akivaizdžiai pabrėžiant, kad tautinės mažumos tik šoka ir dainuoja. Tautinės mažumos yra Lietuvos piliečiai, kurie dirba, moka mokesčius, naudojami sveikatos, socialinės apsaugos ir kitomis paslaugomis, jų vaikai lanko mokyklą... Visas tas veiklas ta institucija ir turėtų aprėpti. Manau, reikalingi pokyčiai ir švietime, kad jau bendrojo ugdymo mokyklose būtų suteikiama informacija apie šalies tautines mažumas, jų istoriją, santykį su Lietuva. Vaikai turi suprasti, kad tautinių mažumų žmonės yra Lietuvos piliečiai“.

Karolina Baltiške

Tarpkultūrinis dialogas kuriamas ne deklaracijomis

Ernest Alesin

Radijo stoties RADIO R programų
vadovas ir vyriausiasis redaktorius

Už veiklą stiprinant tautinių mažumų žiniasklaidą, skatinant pagarbų tarpkultūrinį dialogą bei nuoseklią kovą su neapykantos kalba ir diskriminacija apdovanotas III laipsnio Sidabro garbės ženklū „Už nuopelnus“.

Gerb. Ernestai, esate Žiniasklaidos tautinių bendrijų kalbomis asociacijos vadovas. Kokie šios žiniasklaidos iššūkiai?

Žiniasklaida tautinių bendrijų kalbomis Lietuvoje yra daug platesnis laukas, nei dažnai įsivaizduojama. Veikia žiniasklaidos priemonės lenkų, rusų, baltarusių, ukrainiečių ir kitomis kalbomis. Lenkų kalba galima skaičiuoti daugiau kaip dešimt ryškesnių ir aktyvesnių priemonių – nuo laikraščių, portalų, almanachų iki radijo ir televizijos turinio.

Rusų kalba taip pat ilgą laiką veikė gana platus in-

formacinis laukas. Tačiau šiandien jis traukiasi: dalis leidinių silpnėja, dalis užsidarė arba sustabdė veiklą, dalis auditorijos persikelia į socialinius tinklus ir „Telegram“ kanalą.

Verta paminėti baltarusių žiniasklaidos lauką – „Malanka“, „Nasha Niva“ ir kitas platformas, kurios veikia iš Lietuvos arba yra susijusios su Lietuvos informacine erdve. Taip pat atsiranda keliakalbių projektų lietuvių, ukrainiečių, lenkų, rusų kalbomis. Viešasis transliuotojas LRT taip pat pradeda svarbius žingsnius – pavyzdžiui, subtitruoja dalį internetinių transliacijų skirtingomis bendrijų kalbomis.

Didžiausias iššūkis šiandien – neprarasti jau veikiančio medijų lauko tautinių bendrijų kalbomis. Redakcijos, žurnalistai, auditorijos ir pasitikėjimas kuriami metų metais. Jei ši infrastruktūra išnyks, krizės metu jos greitai neatkursime.

Jūsų vadovaujama radijo stotis RADIO R veikia jau ketvirtį amžiaus. Kaip sekasi kurti tarpkultūrinį dialogą ir kokią įtaką tam daro geopolitinė situacija?

RADIO R istorija labai susijusi su Lietuvos rusakalbės auditorijos pokyčiais. Keitėsi ir auditorija, ir pats supratimas, ką reiškia rusų kalba Lietuvoje.

Ilgą laiką rusų kalba dažnai buvo suvokiama vienmatiškai – kaip sovietinės praeities ar Rusijos informacinės erdvės dalis. Bet šiandien tai nėra tikslu. Rusų kalba Lietuvoje kalba labai skirtingi žmonės: Lietuvos piliečiai, tautinių bendrijų nariai, ukrainiečiai, baltarusiai, politiniai migrantai iš Rusijos, mišrios šeimos. Todėl mūsų uždavinys yra parodyti, kad kalba pati savaime nėra grėsmė. Klausimas yra ne kalba, o vertybės, kurios ta kalba skleidžiamos.

Karas Ukrainoje tapo labai aiškiu lūžio tašku. 2022 metais mums buvo svarbu aiškiai pasakyti, kurioje pusėje esame. Radijo stoties „Rusradio LT“ pavadinimo keitimas į RADIO R buvo ne tik techninis ar rinkodaros sprendimas. Tai buvo vertybinis apsiprendimas. Norėjome parodyti, kad esame Lietuvos informacinės erdvės dalis, kad remiame Ukrainą, demokratiją ir laisvę.

Tarpkultūrinį dialogą kuriame ne deklaracijomis, o kasdieniu darbu. Kalbame apie Lietuvos gyvenimą, institucijas, kultūrą, žmonių istorijas. Stengiamės aiškinti, o ne kiršinti. Mūsų auditorijai svarbu ne tik žinoti, kas vyksta Ukrainoje ar pasaulyje, bet ir suprasti, kas vyksta Lietuvoje.

Man pačiam ši tema yra labai asmeniška. Šiomet paminėjau 30 metų žiniasklaidoje. 1995 metais pradėjau dirbti radijuje – lenkų redakcijoje rusų kalba. Esu Lietuvos žydas, dirbęs lenkiškame radijuje, kalbėjęs rusų kalba apie Lietuvą. Man tai visada buvo ne atskirtis, o Lietuvos daugiakultūriškumo dalis. Kalbos gali skirti, bet gali ir jungti – viskas priklauso nuo turinio, vertybių ir santykio su žmogumi.

Daug dėmesio skiriate neapykantos kalbai ir diskriminacijai. Kokius pokyčius pastebite?

Pastebiu dvi priešingas tendencijas. Viena vertus, visuomenė tapo jautresnė neapykantos kalbai. Daugiau žmonių supranta, kad žodžiai gali žeišti, stigmatizuoti ir skatinti atskirtį. Daugiau kalbama apie antisemitizmą, romafobiją, neapykantą migrantams, rusakalbiams, ukrainiečiams, baltarusiams. Tai svarbus pokytis.

Kita vertus, socialiniuose tinkluose neapykantos kalba tapo greitesnė, agresyvesnė ir sunkiau kontro-

liuojama. Anksčiau redakcija turėjo aiškias ribas – redaktorių, atsakomybę, etikos standartus. Šiandien dalis viešosios erdvės persikėlė į komentarus, uždaras grupes, „Telegram“ kanalus, kur emocijos dažnai stipresnės už faktus.

Ypač pavojinga, kai tautinė, religinė ar kalbinė tapatybė tampa kolektyvinio kaltinimo pagrindu. Pavyzdžiui, kai dėl Rusijos karo Ukrainoje visi rusakalbiai automatiškai laikomi įtartinais. Arba kai dėl migracijos problemų visi migrantai vaizduojami kaip grėsmė. Tokie apibendrinimai silpnina visuomenės sanglaudą.

Pozityvu tai, kad apie šias problemas kalbama atviriau. Tačiau dar trūksta nuoseklaus darbo: švietimo, žurnalistų mokymų, jautresnės kalbos viešojoje erdvėje, greitesnės reakcijos į pažeidimus ir aiškaus supratimo, kad neapykantos kalba nėra tik „nuomonė“. Ji gali tapti socialinės atskirties ir net smurto pradžia.

Jūsų manymu, kas turi didžiausią įtaką neapykantos kalbos ir diskriminacijos gyvavimui? Kokią įtaką tam turi senosios šalies tradicijos?

Man atrodo, kad neapykantos kalbos gyvavimui įtaką daro keli dalykai.

Pirmiausia – baimė ir nežinojimas. Kai žmogus nepažįsta kitos bendruomenės, kitos religijos, kitos kalbos ar kitos kultūros, jis lengviau patiki stereotipais. Tada labai paprasta pasakyti: „jie kitokie“, „jie pavojingi“, „jie ne mūsų“. Būtent taip veikia ir propaganda.

Antra – politinė ir viešoji kalba. Jeigu politikai, komentatoriai ar žinomi žmonės leidžia sau kalbėti paniekinamai, visuomenėje tai normalizuojasi. Todėl viešų žmonių atsakomybė yra labai didelė.

Trečia – keičiasi visuomenės jautrumas kalbai. Kai kurie žodžiai, kurie anksčiau atrodė „įprasti“, šiandien suvokiami kaip žeidžiantys. Tai nėra perdėtas jautrumas. Tai visuomenės branda.

Mes pradėdame geriau suprasti, kad žodis turi istoriją, galią ir pasekmes.

Ernest Alesin

Kalbant apie senąją liaudies kūrybą ar tradicijas, reikia būti sąžiningiems. Mūsų folklore, patarlėse, pasakose, anekdotuose yra ir labai gražių dalykų, ir stereotipų. Ten galima rasti daug išminties, bet galima rasti ir žeminančių įvaizdžių apie žydus, romus, lenkus, rusus, moteris ar kitus „kitokius“. Nereikia visko ištrinti ar apsimesti, kad to nebuvo. Reikia mokėti apie tai kalbėti.

Ką manote apie Lietuvos tautinių mažumų politiką?

Ji turi ir stiprių, ir taisytinų pusių. Geroji pusė yra ta, kad Lietuvoje egzistuoja supratimas, jog tautinės bendrijos yra valstybės dalis. Svarbu ir tai, kad nepriklausomai nuo politinių partijų skirtumų šiuo klausimu dažnai egzistuoja bendras sutarimas: tautinių bendrijų klausimas neturi būti konflikto ar kiršinimo laukas.

Reikšmingas lūžis įvyko po 2014 metų įvykių Ukrainoje. Tada valstybė aiškiau suprato, kad informacija tautinių bendrijų kalbomis yra ne tik kultūros, bet ir saugumo klausimas.

Taisytinų dalykų taip pat yra. Pirmiausia – finansavimas. Jis per mažas, fragmentiškas ir dažnai projektinis. Žiniasklaida negali gyventi vien nuo projekto iki projekto, jei iš jos tikimės atsakingo, profesionalaus ir nuolatinio darbo.

Antra – trūksta strateginio įtraukimo. Žiniasklaida tautinių bendrijų kalbomis vis dar nėra pakankamai įtraukta į valstybės krizės komunikaciją, informacinio saugumo ar X dienos planus. O būtent šie kanalai krizės metu galėtų pasiekti auditorijas, kurių nacionalinė žiniasklaida ne visada pasiekia.

Trečia – turime atsargiai kalbėti apie švietimą. Nereikėtų naikinti ar mechaniškai silpninti tautinių bendrijų mokyklų tinklo. Šios mokyklos yra Lietuvos švietimo sistemos dalis, jos padeda išsaugoti kalbą, kultūrą ir bendruomenės tapatybę. Kartu jos turi suteikti labai gerą lietuvių kalbos mokėjimą, nes lietuvių kalba yra būtina visaverčiam dalyvavimui

valstybės gyvenime.

Lietuvos tautinių mažumų politika turi pereiti nuo siauro „paramos kultūrai“ modelio prie platesnio supratimo, kad tautinės bendrijos, jų mokyklos, organizacijos ir žiniasklaida yra Lietuvos demokratijos, atsparumo ir visuomenės sanglaudos dalis.

Ernest Alesin

Apie tautines bendrijas turi kalbėti ne tik jų pačių žiniasklaida. Tai turi daryti ir nacionalinė, ir regioninė žiniasklaida – per bendrą istoriją, kultūrą, pilietinį indėlį, šiuolaikinius pasiekimus. Kitaip rizikuojame kurti atskirtį tarp piliečių, nors tikslas turėtų būti bendras – stipresnė ir brandesnė Lietuva. Tautinėms bendrijoms Lietuvoje nereikia „integracijos“ ta pačia prasme kaip naujai atvykusiems žmonėms. Jos jau yra Lietuvos visuomenės dalis. Joms reikia matavimo, lygiavėrio informavimo, pagarbos kalbai, kultūrai ir realaus dalyvavimo valstybės gyvenime.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Karolina Baltmiškė

Pagalba atvykusiems tautiečiams

Rena Mammadova

Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijos „Azeris“ narė

Už aktyvią ir kūrybingą veiklą puoselėjant Lietuvos azerbaidžaniečių tautinės mažumos kultūrą, tradicijas ir kalbą, stiprinant bendruomeniškumą, tarpkultūrinį dialogą bei sėkmingą naujai atvykusių asmenų integraciją į Lietuvos visuomenę apdovanota III laipsnio Sidabro garbės ženklu „Už nuopelnus“.

Į Lietuvą atvykau 1992 metais. Mano specialybė – fizikos mokytoja, tad vos atvykusi įsidarbinau mokykloje. 15 metų dirbau Žaliakalnio gimnazijoje. Prieš 17 metų sukūriau Klaipėdoje gyvenančių azerbaidžaniečių bendriją „Azeris“. Vėliau atidarėme azerbaidžaniečių sekmadieninę mokyklą. Mano dvynekai, kuriems tiek pat metų, kiek bendrijai, su malonumu ją lanko,

- pasakoja Rena Mammadova.

Iš kairės: Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijos „Azeris“ narė Rena Mammadova, Klaipėdos tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė, Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas

Pastaruoju metu, be savos tautos kultūros puoselėjimo, kalbos mokymo, Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijai „Azeris“ atsirado dar viena veikla – padėti integruotis į Klaipėdą atvykstantiems dirbti tautiečiams. „Padedame jiems susiorientuoti tiek Lietuvos įstatymuose, tiek santykiuose su darbdaviais, nors visada jiems pabrėžiu, kad pirmiausia turime galvoti, ką mes galime duoti šaliai, į kurią atvykome, o ne reikalauti. Niekas nieko neprivalo mums duoti, – akcentuoja pašnekovė. – Atvykusiems didelė problema – lietuvių kalba, tad mes padedame jiems

greičiau išmokti valstybinę kalbą. Jei atvykusieji klausia, kokią mokyklą lankyti jų vaikams, visada patariu rinktis lietuvišką mokyklą. Norint gyventi Lietuvoje, reikia mokėti šios šalies kalbą, susipažinti su jos kultūra, tradicijomis. Aš visada sakau, kad mano pirmoji Tėvynė – Azerbaidžanas, antroji – Lietuva, iš kurios neplanuoju išvykti. Gyvenant Lietuvoje niekada mūsų šeimai nekilo jokių nepatogumų. Vaikai lanko mokyklą. Abu baigė Juozo Karoso muzikos mokyklą. Mes čia labai puikiai jaučiamės“.

Vytis Kaunas

Susitikimas su Nobelio premijos laureatu

Balandžio 25-osios pavakarę Tautinių bendrijų namuose baltarusių bendruomenė susitiko su Nobelio taikos premijos laureatu, šiemet veiklos 30-metį mininčios žmogaus teisių gynimo organizacijos „Viasna“ įkūrėju ir vadovu Ales Bialiatski.

2025 metų gruodį išlaisvintas A. Bialiatski yra vienas ryškiausių Baltarusijos pilietinės visuomenės lyderių, už savo veiklą ginant žmogaus teises ir pilietines laisves Baltarusijoje ne kartą persekiotas ir kalintas. 2022 m. jam skirta Nobelio taikos premija.

Susitikimo metu jis pasakojo apie išgyvenimus Baltarusijos kalėjime, dalijosi mintimis apie jo tėvynėje esančią žmogaus teisių padėtį, tarptautinės bendruomenės įsitraukimo svarbą.

TBN inf.

Kokios lenkų kultūros reikia Lietuvai?

Vilniuje, Lenkų kultūros namuose, vyko diskusija „Kokios lenkų kultūros reikia Lietuvai?“. Joje kalbėta apie lenkų kultūros vaidmenį šiuolaikinėje Lietuvos visuomenėje bei tarpkultūrinio dialogo svarbą.

Diskusijoje dalyvavo Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas, Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto profesorius dr. Alfredas Bumblauskas, kino režisierius ir scenaristas Karolis Kaupinis.

D. Babilas pabrėžė, kad Lietuvai lenkų bendruomenė yra svarbi ne tik dėl bendros istorinės tapatybės

ar strateginės partnerystės geopolitiniame kontekste. Pasak jo, santykis su didžiausia šalies tautine mažuma leidžia Lietuvai stiprėti kaip šiuolaikiškai demokratiškai valstybei ir auginti potencialą ateičiai. Taip pat jis akcentavo, kad bendros Lietuvos ir lenkų bendruomenės sėkmės istorijos mokslo, kultūros, sporto ir kitose srityse skatina kurti dar stipresnius tarpkultūrinius ryšius ir su kitomis tautinėmis bendruomenėmis.

Renginio metu Tautinių mažumų departamento apdovanojimas „Už tarpkultūrinio dialogo skatinimą“ įteiktas LRT lenkų redakcijos žurnalistei Renatai Dunajewskai.

Parengta pagal TMD inf.

Tautinių bendrijų žiniasklaida – bendrame Lietuvos medijų etikos lauke

Balandžio 27 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko Visuomenės informavimo etikos komisijos susitikimas su žiniasklaidos tautinių bendrijų kalbomis atstovais. Susitikimo tema – „Ar kitakalbė žiniasklaida yra Lietuvos medijų etikos lauke?“ Diskusijoje dalyvavo atstovai iš 20 redakcijų.

Visuomenės informavimo etikos komisijos pirmininkė Vaiva Radikaitė, komisijos narės Gabrielė Burbulytė-Tsiskarishvili ir Jurga Tvaskienė bei Visuomenės informavimo etikos asociacijos direktorius Viktoras Popandopula pasidžiaugė, kad pastaraisiais metais Komisijai neteko svarstyti šių žiniasklaidos priemonių veiklos dėl profesinės etikos pažeidimų. Jiems pritarė Žurnalistų etikos inspektorius Dainius Radzevičius. Jis pabrėžė, kad skundų dažniau sulaukiama ne dėl viešosios informacijos rengėjų ar žurnalistų darbo, o dėl socialiniuose tinkluose publikuojamo turinio.

Komisijos narės pakvietė tautinių bendrijų žiniasklaidos atstovus aktyviai dalyvauti Lietuvos visuomenės informavimo etikos kodekso atnaujinimo procese. Kodeksą numatoma peržiūrėti dar šiais metais.

Susitikime aptarti ir iššūkiai, su kuriais susiduria tautinių bendrijų kalbomis dirbančios redakcijos. Pažymėta, kad tautinių bendrijų žiniasklaidos santykiai su valdžios institucijų atstovais ir daugelis kitų jai aktualių problemų yra panašios į tas, su kuriomis susiduria regioninė žiniasklaida.

Pokalbio metu buvo išskirti lenkų ir rusų kalbomis kuriamo turinio skirtumai, taip pat aptarta naujos kartos žurnalistų tema. Pastebėta, kad vis daugiau jaunų tautinių bendrijų atstovų save atranda lietuviškoje žiniasklaidoje, o tai kelia papildomų iššūkių leidėjams ir redaktoriams, siekiantiems pritraukti naujų žmonių į tautinių bendrijų redakcijas.

Neapsieita ir be finansavimo klausimų. Kaip teigė susitikime dalyvavęs Medijų rėmimo fondo direktorius Ruslanas Iržikevičius, tautinių bendrijų žiniasklaidai skiriamas finansavimas yra nepakankamas. Jis pažymėjo, kad palaikytų stipendijų jaunesiems žurnalistams idėją, tačiau pirmiausia būtų svarbu didinti pačios programos finansavimą tautinių bendrijų žiniasklaidai. Šiuo metu jis sudaro 1,5 procento.

Per visą pokalbį buvo pabrėžiamas noras aktyviau bendradarbiauti ir veikti bendrame Lietuvos medijų lauke. Susitikimo dalyviai sutarė dalytis išvalgomis, teikti pasiūlymus dėl finansavimo modelių tobulinimo ir veikti kartu stiprinant žiniasklaidos bendruomenės vienybę.

Ernest Alesin

Lankėsi Armėnijos ambasadorius

Gegužės 11 d. Tautinių mažumų departamente lankėsi ir su direktoriumi Dainiumi Babilu susitiko Armėnijos Respublikos ambasadorius Lietuvoje J. E. Ara Margarian, Armėnijos garbės konsulas Karapet Babajan bei Lietuvos armėnų bendrijos pirmininkas Araik Tunian.

Susitikimo metu aptarti Lietuvos ir Armėnijos bendradarbiavimo klausimai, armėnų tautinės mažumos kultūrinė veikla Lietuvoje bei šiemet numatomi renginiai, skirti Armėnijos nepriklausomybės pripažinimo Lietuvoje 35-mečiui paminėti.

Ambasadorius pabrėžė, kad Lietuva buvo pirmoji valstybė, pripažinusi Armėnijos nepriklausomybę, todėl šie metai yra ypač reikšmingi dvišaliams santykiams.

Turime reikšmingų istorinės atminties paralelių ir sąsajų, kurios ne tik jungia lietuvius su armėnais, bet ir įprasmina armėnų, kaip svarbios tautinės mažumos, veiklą. Siekiame, kad armėnų tautinė bendrija turėtų galimybes tinklaveikai, atvirai ir įtraukiančiai veiklai,

- sakė Dainius Babilas.

Parengta pagal TMD inf.

Svečiai iš Vengrijos

Gegužės 5 d. Tautinių mažumų departamente svečiavosi Vengrijos delegacija, kurią sudarė Vengrijos Atlanto tarybos generalinis sekretorius István Gyarmati, Vengrijos ambasadorius Lietuvos Respublikoje János Béres, Vengrijos Atlanto tarybos tyrėjas Szilveszter László Szabó, Vengrijos ambasados Vilniuje misijos vadovo pavaduotojas Dénes András Nagy ir Tautinių mažumų tarybos nariai.

Delegaciją priėmė Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, lydimas Tautinių mažumų tarybos pirmininko pavaduotojų Lučijos Bartkienės ir Evelinos Paulavičienės bei tarybos narių Motiejaus Jakubausko ir Galinos Miškinienės.

Susitikimo metu svečiams buvo pristatyta Tautinių mažumų departamento veikla, aptarta tautinių mažumų teisių užtikrinimo sistema ir teisinis reglamentavimas Lietuvoje, pateikta informacija apie Tautinių mažumų įstatymą bei praktinius teisinių nuostatų įgyvendinimo aspektus. Taip pat pristatyta Tautinių mažumų tarybos veikla, jos sudėtis, narių

delegavimo ir rinkimo principai bei Tarybos vaidmuo stiprinant dialogą tarp valstybės institucijų ir tautinių bendruomenių.

Didelis dėmesys skirtas dialogo su tautinių mažumų bendruomenėmis stiprinimui, jų įtraukimui į sprendimų priėmimo procesus, kultūrinės tapatybės išsaugojimo svarbai, tautinių mažumų teisių apsaugos stiprinimui.

Parengta pagal TMD inf.

Tarpinstitucinis pasitarimas Klaipėdos savivaldybėje

Balandžio 21 d. Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė ir šio skyriaus vyriausioji specialistė Aušra Šokaitienė dalyvavo tarpinstituciniame pasitarime Klaipėdos savivaldybėje. Susitikimo metu aptarta romų bendruo-

menės padėtis regione, taip pat Europos Komisijos finansuojamo projekto „Vietinės romų platformos – kelias link bendradarbiavimo su savivaldybėmis“ (toliau – Romų platforma) įgyvendinimo eiga ir bendradarbiavimo galimybės.

Pasitarime dalyvavo Klaipėdos savivaldybės vicemeras Giedrius Didjurgis, mero patarėja Jūratė Černiauskienė, savivaldybės administracijos atstovai ir Klaipėdos tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė. Diskusijoje nagrinėti esminiai romų bendruomenės klausimai – nuo ankstyvojo ugdyimo ir švietimo prieinamumo iki socialinės aplinkos, būsto ir integracijos į darbo rinką. Taip pat akcentuota praktinė Romų platformos veiklų reikšmė savivaldybėms.

Vizito metu darbas buvo tęsiamas Klaipėdos tautinių kultūrų centre, susitinkant su Klaipėdos regiono romų ir kitų bendruomenių atstovais.

Parengta pagal TMD inf.

Susitikimas savivaldybėje

Nuotr. iš TMD archyvo

Ant televizijos bokšto plevėsavo romų vėliava

Balandžio 8-ąją minint Tarptautinę romų dieną ant Vilniaus televizijos bokšto suplevėsavo romų vėliava, Seimo lankytojų centre surengtas minėjimas.

„Per daugiau kaip tris nepriklausomos Lietuvos dešimtmečius įvyko svarbių pokyčių, kurie susiję su Lietuvos romų bendruomene. Romų nevyriausybinių ir kitos tautinių mažumų teisių įgyvendinimo srityje veikiančios organizacijos bei įstaigos įvykdė šimtus reikšmingų iniciatyvų ir projektų, turėjusių akivaizdų rezultatą ir turime kuo pasidžiaugti, bet padaryta dar ne viskas – vis dar reikia stiprinti dialogą, kuriame būtų daugiau pagarbos ir mažiau neapykantos“, – minėjime sakė Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas.

Minėjimo metu buvo galima apžiūrėti nuotraukų parodą „Aš romė – aš europietė: tapatybės, laisvės ir orumo manifestas“. Dalyviai buvo kviečiami bendrauti, kalbėti apie aktualias romų kultūrai ir tautai temas. Taip pat tradiciškai Gedimino prospekte buvo nešama vėliava, giedamas romų himnas ir leidžiamos gėlės į Nerį žuvusiųjų per genocidą atminimui.

„Mums ši data labai svarbi kiekvienais metais, tačiau šiemet ji ypatinga – minime romų vėliavos įteisavimo 55-metį. Manau, tai puiki proga plačiau kalbėti romams aktualiomis temomis ir dar kartą priminti, kad romai yra tokie patys Lietuvos piliečiai, kaip ir visi kiti. Pastaraisiais metais daug pasiekėme kaip visuomenė, todėl ši diena – proga pasidžiaugti augančiu progresu, kad tampame vieni kitiems atviresni, empatiškesni. Romų vėliavos suplevėsavimas ant Televizijos bokšto, manau, tik dar kartą įrodo šį progresą. Visai bendruomenei ir man asmeniškai tai – išskirtinė diena. Žinoma, kartu tai proga kalbėti apie naujus siekius. Ne vienoje Europos šalyje šią dieną romų vėliava keliama prie valstybinių institucijų. Mes taip pat teikėme tokį prašymą Seimui, tačiau kol kas Lietuvos teisinė bazė to daryti neleidžia“, – minėjime kalbėjo Lietuvos romų bendruomenės pirmininkas Ištvanas Kvik.

Parengta pagal TMD inf.

Romų vėliava buvo įteisinta 1971 m. Londone vykusiamame Pirmajame pasaulinio romų kongrese. Šio istorinio sprendimo garbei kasmet balandžio 8-ąją yra minima Tarptautinė romų diena.

Nuotr. Giedrius Meškauskas

Ant televizijos bokšto suplevėsavo romų vėliava

DISKUSIJA

PARODA
Š europietė: tapatybės,
orumo manifestas

Romų dienos minėjimas

Gedimino prospektu nešama romų vėliava

Per minėjimą LNKC specialistė Loreta Sungailienė pranešė, kad „Gypsy Fest“ pripažinta Lietuvos kultūros vertybe

Minėjimo dalyviai

V. Kudirkos aikšteje degė žvakės žydų atminimui

Minint Tarptautinę Holokausto aukų atminimo dieną – Yom HaŠoa – Vilniuje surengtas „Gyvybės žygis“. Jo dalyviai žygį pradėjo Rūdninkų skvere. Iš ten, žygiuodami Vilniaus gatvėmis, jie atėjo į Vinco Kudirkos aikštę. Per joje vykusį iškilmingą minėjimą buvo uždegtos šešios žvakės, simbolizuojančios šešis milijonus per Holokaustą nužudytų žydų.

Atminimo žvakės uždegė Holokaustą išgyvenusią žydę Galina Mackevič, Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky, Seimo pirmininkas Juozas Olekas, Vokietijos ambasadoriaus Lietuvoje pavaduotojas Rüdiger Zettel, pedagogas Miša Jakovas ir bažnyčios „Kristaus paliepimas“ pastorius, Tarptautinės Krikščionių Ambasados Jeruzalėje direktorius Lietuvai Arvydas Vyšniauskas.

Muzikinę programą hebrajų ir jidiš kalbomis atliko seserys iš Vokietijos Kim ir Jolina Kasch. Renginio pabaigoje Kim Kasch pasidalijo savo šeimos istorija, glaudžiai susijusia su Lietuva – 1941 metų birželį, Vokietijai okupavus Lietuvą, jų prosenelis, tuo metu tarnavęs nacių kariuomenėje, buvo Kaune.

Mergina atvirai liudijo, kad ši istorija jų šeimai iki šiol yra gilus širdies skausmas. Pasak Kim, suvokimas apie to laikotarpio įvykius ir savo šeimos ryšį su jais ją įpareigoja ne tylėti, bet kalbėti, prisiminti ir prisiminti moralinę atsakomybę. Todėl šio renginio metu ji jautė vidinį poreikį išsakyti atsiprašymo žodžius žydų tautai – tuos žodžius, kurių jos prosenelis niekada neturėjo galimybės ar drąsos ištarti.

Pirmasis „Gyvybės žygis“ (March of Life) buvo surengtas 2007 metais Vokietijoje. 2011 m. šio tarptautinio judėjimo įkūrėjas ir prezidentas Jobst Bittner lankėsi Lietuvoje – tuomet, minint Holokausto 70-metį, „Gyvybės žygiai“ buvo surengti Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir Plungėje.

2021 m., minint Lietūkio garažo žudynių 80-ąsias metines, „Gyvybės žygis“ vyko Kaune. Šiemet Lietuvos atstovai vėl prisijungė prie šios prasmingos tarptautinės iniciatyvos.

Vytis Kaunas

Šių metų „Gyvybės žygio“ šūkis – „Atmintis įpareigoja. Už žydų gyvenimą ir prieš neapykantą Izraeliui“. Prieš 19 metų įkurtas tarptautinis judėjimas šiandien išsiplėtė į 26 pasaulio valstybes ir apima daugiau kaip 50 miestų. Ši iniciatyva – ne tik Holokausto aukų atminimo pagerbimas. Ji kviečia skirtingų tautų žmones susitelkti prieš antisemitizmą, neapykantą bei istorijos iškraipymą,

– sakė renginio organizatorius, „Gyvybės žygio“ atstovas Lietuvoje Tadas Daujotas.

Lietuvių kalba Vilniaus tautinių mažumų mokyklose: dėmesys dvikalbiam ugdymui ir praktikoms, kurios veikia

Gegužės 21 d. Vilniuje įvyko konferencija „Drąsiai lietuviškai“, skirta lietuvių kalbos mokymo stiprinimui sostinės tautinių mažumų mokyklose. Aptarta esama situacija, mokyklų praktiniai sprendimai bei kryptys, padedančios mokiniams drąsiau vartoti lietuvių kalbą ir sėkmingai mokytis daugiakalbėje aplinkoje. Esmine renginio dalimi tapo pačių mokyklų pasidalijimai gerąja patirtimi – pasiteisinusiomis priemonėmis mokant lietuvių kalbos kaip antrosios kalbos.

Kaip akcentavo konferencijoje dalyvavęs vicemeras Vytautas Mitalas, Vilniaus tautinių mažumų mokyklose mokosi daugiau nei 17 proc. visų miesto moksleivių. „Iki šiol dėl aplinkybių, visiškai nepriklausančių nuo vaikų, šiose mokyklose susiformuodavo lietuvių kalbos spragos. Mūsų misija – užtikrinti, kad visi Vilniaus vaikai turėtų lygias starto galimybes. Todėl sukūrėme veiksmų planą „Drąsiai lietuviškai“ ir dirbame su mokyklomis kartu sprenddami esamus iššūkius bei suteikdami visas reikiamas priemones kokybiškam lietuvių kalbos mokymui. Mokyklų patirčių ir praktikų tarpusavio pasidalinimas padeda sekti veiksmų plano įgyvendinimo eigą ir išsigryninti, kur dar turime patobulėti“, – sakė vicemeras.

2025–2026 mokslo metais Vilniuje veikė 31 savivaldybės pavaldumo mokykla, kuriose ugdymas vyko ne lietuvių mokomąja kalba. Dalis mokyklų turėjo klases rusų, lenkų, baltarusių mokomąja kalba. Pagal mokomąsias kalbas, didžioji dalis sostinės mokinių (apie 79 proc.) mokėsi lietuvių kalba, tačiau reikšminga dalis ir rusų (apie 15 proc.) bei lenkų (apie 6 proc.) mokomosiomis kalbomis.

Dvikalbio ugdymo dalis nuosekliai auga nuo 5 iki 10 klasių, o vyresnėse klasėse mažėja dalykų, dėstomų tik gimtąja kalba. Dvikalbis ugdymas reiškia, kad pamokose lygiagrečiai vartojamos dvi kalbos – lietuvių ir tautinės mažumos mokyklos mokomoji kalba. Vis dėlto pažymėta, kad lietuvių kalba daugeliu atvejų stipriausiai integruojama per papildomas ugdymo formas, o ne per pagrindinį dalykų mokymą.

Konferencijoje taip pat atkreiptas dėmesys į kalbinės integracijos mastą: savivaldybės mokyklose 2025–2026 mokslo metais mokėsi 3485 užsienio pilietybę turintys mokiniai (apie 5 proc. visų mokinių), o bendrai Vilniuje mokosi per 5000 mokinių užsieniečių. Didžioji jų dalis atvyko iš Ukrainos, Baltarusijos ir Rusijos. 85 proc. jų mokosi trisdešimtyje mokyklų, dažniausiai rusų mokomąja kalba arba dvikalbėse.

Pranešimuose ir patirčių pristatymuose akcentuota, kad didžiausią poveikį dažnai duoda sudarytos sąlygos kalbėti lietuviškai realiose situacijose, kasdiniame gyvenime.

Kaip veiksmingos lietuvių kalbos mokymosi kryptys įvardytos:

- ◆ patyriminis mokymasis už mokyklos ribų (kalbos vartojimas prasmingose situacijose),
- ◆ sąmoningai kuriama kalbinė aplinka mokykloje (naudingos frazės, aiškios kalbinės nuorodos),
- ◆ emociškai saugi mokymosi atmosfera, mažinanti kalbėjimo baimę,
- ◆ bendruomenės įpročiai (pvz., „lietuviški penktadieniai“, lietuviška muzika bendroje erdvėje).

Konferencijoje patirtimis dalijosi Vilniaus miesto mokyklos, kuriose ugdymas vykdomas daugiausia rusų ir lenkų kalbomis. Ugdymo įstaigų atstovai pristatė konkrečius modelius lietuvių kalbos stiprinimui: per mokyklos vidaus susitarimus, stovyklas, tarpmokyklinį bendradarbiavimą, kino edukaciją, mokinių savivaldos veiklas ir kt.

„Drąsiai lietuviškai“ veiksmų plano įgyvendinimui iš Vilniaus miesto savivaldybės 2026 m. biudžeto lėšų skirta 250 tūkst. eurų.

Parengta pagal Savivaldybės Komunikacijos skyriaus inf.

Tarp Lietuvos nacionalinių vertybių – tautinių mažumų tradicijos

Gegužės 19 d. Vilniaus rotušėje pristatyta 13 į šalies Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą įrašytų tradicijų. Tarp jų – ir puoselėjamos tautinių bendrijų: moldavų ir rumunų pavasario šventė „Marcišor“, kurią puoselėja Lietuvos rumunų kultūros draugija „Dačija“, vadovaujama Lučijos Bartkienės, ir romų kultūros festivalis „Gypsy Fest“, organizuojamas Lietuvos romų bendruomenės, vadovaujamos Ištvano Kvik.

Nuo 2017 m. kuriamame Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvade šiuo metu yra 83 vertybės, atskleidžiančios Lietuvos kultūrinę įvairovę,

liudijančios nenutrūkstamą šalies bendruomenės puoselėjamų gyvųjų tradicijų perdavimą. Tarp jų – ir tautinių mažumų puoselėjamos tradicijos. Be šiemet sąvadą papildžiusios Marcišor šventės ir „Gypsy Festa“ festivalio, Lietuvos nacionalinėmis vertybėmis pripažinta Lietuvos totorių gastronomicinė tradicija (2020), Totorių vestuvių pyrago čiakčiako tradicija (2019), Lietuvos karaimų vestuvių tradicija (2019), Visaginiečių totorių pavasario ūkio darbų pabaigtuvių šventė Sabantujus (2018), Lietuvos žydų (litvakų) jidiš tarmės vartosenos tradicijos Lietuvoje (2023).

Gypsy Fest: nuo svajonės iki pripažinimo

„Lietuvos romų bendruomenė šimtmečius puoselėja archajišką muzikinį stilių, specifinę šokio plastiką, turtingas žodinės kūrybos ir kulinarijos tradicijas“, – taip romų kultūros festivalis „Gypsy Fest“ pristatomas Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvade.

„Gypsy Fest“ kelias

„Svajonė rengti romų festivalius atsirado daugiau kaip prieš tris dešimtmečius. Man tada buvo 15 metų. Svajonę įgyvendinti padėjo pirmasis romų bendruomenės pirmininkas Josif Tyčina. Jis pakvietė kolektyvą „Sare Roma“ į jo organizuojamą festivalį. Vėliau, sukaukę daugiau patirties, ėmėmės patys festivalius organizuoti“, – apie romų kultūros festivalio „Gypsy Fest“ ištakas pasakoja jo sumanytojas ir organizatorius, Lietuvos romų bendruomenės pirmininkas Ištvanas Kvik. Šiemet į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą įrašytas Lietuvos romų bendruomenės rengiamas romų kultūros festivalis „Gypsy Fest“ vyksta nuo 2016 metų. „Mes kiekvienais metais keliame festivalio organizavimo kartelę. Neapsiribojame vien koncertu. Programą

papildome įvairiais elementais, – apie romų kultūros festivalį pasakoja Ištvanas. – Kiekvienų metų festivalis turi šūkį. Buvo ir toks „Romai – ne džinas“. Prieš tą festivalį važiauvau į Santaros kliniką, kur dariau savo kūno nuotrauką, kad žmonėms galėčiau parodyti, jog aš esu toks pat, kaip ir visi, ir kad romai nėra mistinės būtybės ar gyvenimo būdas, bet kad tai yra tauta. Praėjusių metų festivalio šūkis „Bijai čigono? Pažink romą!“. Juo kvietėme žmones iš arčiau susipažinti su romų kultūra ir tradicijomis. Norėjome parodyti, kad romai yra talentingi, draugiški žmonės“.

Iškilmes Rotušėje vainikavo romų melodijos

Prieš porą metų festivalį papildė dar viena dalis, kuri anksčiau, kaip sako pašnekovas, atrodė neįmanomu dalyku – tai Romavizija.

„Mes visada norėjome dalyvauti Eurovizijos konkurse. Juo labiau, kad per šio konkurso istoriją yra laimėjęs ne vienas romas. Labai daug romų kuria ir dainas, ir muziką. Bet niekada mes neatstovaujame savo tautai. Tačiau kaip atstovauti tautai, jei mes neturime nei savo valstybės, nei žemės, – mintimis dalijasi Ištvanas Kvik.

Susisiekėme su Švedijoje esančia Eurovizijos atstovybe, ji tokiai idėjai pritarė, bet iš pokalbio suprato, kad sumanymo įgyvendinimas – ilgas kelias. Tada ir kilo mintis romų kultūros festivalį „Gypsy Fest“ papildyti Romavizija. Šiomet jau bus treči metai, kai jaunuoliai atvažiuoja į Vilnių, į mūsų rengiamą festivalį ir pirmoje koncerto dalyje atskleidžia savo talentus. Mane labai džiugina, kad mūsų jaunimas gali pademonstruoti savo gebėjimus.

Dar vienas šio festivalio ypatumas – pasirodymus organizuojame ne tik salėse, bet ir atvirose erdvėse. Festivalio karavanas važiuoja per Vilniaus senamiestį, tuo pritraukiant ne tik vilniečių, bet ir svečių iš užsienio dėmesį. Tai irgi puiki žinutė, padedanti griauti susiformavusius stereotipus. Pernai prie Rotušės veikė romų miestelis, kuris taip pat sulaukė susidomėjimo“.

Mūsų bendruomenės išėjimas į viešumą keičia susiformavusius stereotipus, tik jie per metus kitus nesugriaujami. Tam reikalingas nuoseklus darbas, pristatantis romų kultūrą, praveriantis romų tradicijas. Festivalis yra ta priemonė, per kurią mes ir pristatome savo kultūrą.

Ištvanas Kvik

Jau dešimtas

Šiomet Lietuvos romų bendruomenė rengia jau dešimtąjį romų kultūros festivalį „Gypsy Fest“. Festivalis vyks tomis pačiomis dienomis kaip ir Tautų mugė. Mūsų pasirodymas vyks Katedros aikštėje. Joje porai dienų įsikurs romų miestelis su palapinėmis, romų maistu, madų šou, muzika, dainomis ir šokiais. Šiomet labiau orientuojamės į vietinius romus.

Norime pasidžiaugti vietiniais talentais ir tuo parodyti, kad esame Lietuvos piliečiai, kartu ją kuriame ir kad ją mylime ir gerbiame, – pažymi Ištvanas Kvik. – Didysis koncertas taip pat vyks Katedros aikštėje. Jame pasirodys mūsų pasveikinti atvykę svečiai iš užsienio. Labai tikiuosi, kad sulauksime romų kolektyvo iš Moldovos. Kaip ir ankstesniais metais, taip ir šiomet bus spalvingos eitynės“.

Lietuvos romų bendruomenės pirmininkas ir festivalio „Gypsy Fest“ iniciatorius neslepia, kad festivalio pripažinimas Lietuvos kultūros dalimi jiems yra labai svarbus. „Džiaugiamės, kad buvome išgirsti ir kad mūsų noras išsipildė. Tai pasiekti nebuvo paprasta. Už kiekvieno pripažinimo – daugelio metų įdirbis. Visada reikia turėti daug drąsos, atiduoti daug jėgų ir bemiegių naktų. Tik tada, kai tu tiki, kai turi bendraminčių ir komandą, tikslą gali pasiekti“, – teigia Ištvanas.

Romų kultūros festivalį iš dalies finansuoja Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. „Be finansinės paramos surengti tokį festivalį neįmanoma ir esame dėkingi Departamentui už pagalbą, bet finansavimo modelis dideliems renginiams, koks yra mūsų festivalis, nėra pats tinkamiausias. Nors festivalis tradicinis ir rengiamas kiekvienais metais, bet kasmet teikiame projektą paramai. Kol paskelbiami rezultatai, iki renginio lieka keli mėnesiai. Nežinodami, kiek lėšų bus skiriama mūsų projektui, negalime tartis su kitais rėmėjais, su atlikėjais. Būtų gerai, jei finansines galimybes žinotume keleriems metams į priekį, – mintimis dalijasi pašnekovas. – Festivalį filmuoja LRT, bet būtų labai gerai, jei ateityje tautinių mažumų festivaliams ir renginiams būtų skiriama daugiau eterio laiko. Manome, kad toks dėmesys padėtų plačiau pristatyti šias iniciatyvas visuomenei ir sustiprintų kultūrinį matomumą“.

Karolina Baltmiškė

Įteiktas sertifikatas liudija, kad romų kultūros festivalis „Gypsy Fest“ tapo Lietuvos nacionaline vertybe

Nuotr. Jono Tumasonio (LNK)

Marcišor – bendrystę stiprinanti tradicija

Kai Lietuvos rumunų kultūros bendrija „Dačija“ 1989 metų pavasarį surengė pirmąją Marcišor šventę, vargu, ar kas pamanė, kad ji įsitvirtins Lietuvos kultūroje. Šiomet, 37-ąją kartą Marcišor švenčiančią bendriją pasiekė džiugi žinia – jų puoselėjama tradicija įrašyta į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą.

„Taip jau sutapo, kad mūsų bendruomenės steigiamasis susitikimas įvyko 1989 metų vasario 12 dieną. Per jį Lietuvoje gyvenantys moldavai ir rumunai šiek tiek susipažinome ir pradėjome galvoti apie savo veiklą. Kadangi kovo 1-ąją tiek Moldovoje, tiek Rumunijoje vyksta nuostabi pavasario sutikimo šventė Marcišor ir visi ją puikiai prisiminėme iš savo vaikystės ir jaunystės, nusprendėme išnaudoti tą galimybę. Renginiui reikalingą salę pasiūlė mūsų bičiulė Julija Valuca, dirbusi teisininke Vrublevskių gatvėje įsikūrusioje įstaigoje. Suprantama, šventę galėjome rengti tik poilsio dieną. Taigi mūsų pirmasis Marcišor vyko kovo 5 dieną – sekmadienį. Pirmoji Marcišor šventė mūsų bendrijai buvo startas tolesnei veiklai. Po to rinkdavomės į Lietuvos persitvarkymo sąjūdžio organizuojamus ir kitus renginius, – pasakoja bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė. – Į Marcišor šventę susirenkame kiekvienais metais. Dažniausiai ši šventė vyksta Vilniuje, nors kelis kartus ją organizavome Kaune. Kitais metais ketiname Marcišor šventę surengti Kauno įvairių tautų kultūros centre. Nemažai mūsų bendrijos narių gyvena Kaune, Kauno bei aplinkiniuose rajonuose ir atvažiuoti į Vilniuje vykstančią šventę ne visi gali“.

Kasmet į šią šventę įsilieja nemažai naujų žmonių. Tai ir Lietuvoje studijuojantis jaunimas iš Moldovos, ir atvykusieji darbo reikalais.

„Be abejo, aktyviausiai į šią šventę įsitraukia studentai, kurie Lietuvoje mokosi pagal Erasmus ar kitas programas. Jiems ši šventė – savitas ryšys su namais ir artimaisiais, – pasakoja bendrijos „Dačija“ pirmininkė. – Ši šventė mums žinoma nuo vaikystės, bet gyvendami Lietuvoje mes pradėjome labiau domėtis jos ištakomis, papročiais.

Išsiaiškinome tokių dalykų, į kuriuos būdami jauni nekreipdavome dėmesio. Pasirodo, yra labai daug archeologų ir etnologų, kurie tyrinėjo šią šventę, kaip ji kito per 8000 gyvavimo metų. Per kelis dešimtmečius apie Marcišor tradiciją sukaupėme labai daug informacijos, turime nemažai filmuotos medžiagos, televizijoms kurtų laidų įrašų, kuria mielai dalijamės su Lietuvos gyventojais. Rengiame marcišorų dirbtuves, kuriose mokome pasidaryti šventės simbolį“.

Marcišor šventė nėra diktuojama politikų ar susieta su bažnyčia. Tai tradicija, keliaujanti iš kartos į kartą.

Lučia Bartkienė

Mintis, kad Lietuvoje rengiama Marcišor šventė galėtų sulaukti didesnio pripažinimo, Lučijai kilo per pandemiją tautinėms mažumoms surengtoje nuotolinėje konferencijoje. Joje Lietuvos nacionalinio kultūros centro darbuotojai, pasakodami apie savo veiklą, pristatė ir galimybę puoselėjamas tradicijas įrašyti į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą.

Nuotr. Jono Tumasonio (LNKC)

Bendrijos „Dačija“ pirmininkei sertifikatą įteikė Tautinių mažumų departamento Ryšių su bendruomenėmis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė

Nuotr. iš bendrijos arch.

Lietuvos rumunų kultūros bendrijos „Dačija“ pirmininkė Lučija Bartkienė ir bendrijos narys Darius Skramtai bei jaunoji karta su Moldovos Respublikos ambasadoriumi J.E. Emil Druc

„Konferencijos pabaigoje paprašiau leisti man papasakoti apie Marcišor šventę. Pasakiau, kad 2017 metų pabaigoje Marcišor tradicija Moldovos Respublikos, Rumunijos, Bulgarijos ir Šiaurės Makedonijos Respublikos prašymu buvo įrašyta į pasaulio UNESCO nematerialiųjų kultūros paveldo sąrašą. Papasakojau ir apie mūsų bendrijos puoselėjamą Marcišor tradiciją. Po kurio laiko pasižiūrėjau, ką reikėtų

užpildyti, kad Marcišor šventė būtų įrašyta į minėtą sąvadą, bet man pasirodė, kad viskas labai sudėtinga. Tačiau noras užfiksuoti šį faktą liko. Ir praėjusiais metais ryžomės pateikti reikalingą informaciją. Esame laimingi, kad ketvirtą dešimtmetį Lietuvoje puoselėjama Marcišor tradicija jau įrašyta į Lietuvos nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadą“, – pasidžiaugė Lučija Bartkienė.

Klaipėdą sujungino Tautinių kultūrų dienos

Kartvelai, lenkai, romai, totoriai, latviai, indai, vokiečiai – net 20 skirtingų tautų gegužės 22–23 dienomis, Klaipėdoje, Teatro aikštėje vykusiame festivalyje pristatė savo kultūrą ir paveldą.

„Dirbome visi kartu su tautinėmis bendrijomis, darėme ir padarėme. Festivalyje kiekvienas galėjo pasisemti peno tiek kūnei, tiek sielai. Visų bendruomenių paviljonai sulaukė daug lankytojų, kartais net ištisos apgulties“, – keturioliktą kartą Klaipėdoje vykusiu festivaliu džiaugėsi Tautinių kultūrų centro direktorė Jelena Butkevičienė.

Turtinga programa

Dvi dienas scenoje netilo įvairių tautų dainos – nuo liaudiškų, atliekamų originaliais instrumentais, iki aranžuotų šiuolaikinių melodijų.

Geografiškai su muzika ar šokiais keliavome nuo vienos šalies prie kitos – čia tilpo ir tautinių bendrijų meno kolektyvų bei atlikėjų pasirodymai, ir flamenkas, ir tradiciniai romų, net egzotiški rytiečių šokiai.

Kaip ne kartą yra sakiusi Klaipėdos baltarusių bendrijos ansamblio „Kupalinka“ vadovė Valentina Snigur, festivalis – puiki proga kolektyvams pasiro-

dyti, pasidairyti, ką daro kiti, bet tuo pačiu ir labai didelė atsakomybė. Todėl bendruomenės, jų meno kolektyvai jam stropiai ruošiasi.

Šių metų koncertinėje programoje žiūrovus džiugino ir festivalio svečiai iš kitų Lietuvos miestų bei užsienio.

Tradicinę klezmerių, balkanų ir romų muziką dovanojo grupė „Rakija Klezmer Band“. Rodos tikrą energijos bombą ant scenos sprogdino „Vilniaus krašto Kavalių kapela“ (lenk. Kapela Kawalerów Podwileńskich). Gausiais plojimais buvo apdovanoji kartvelų ansamblio iš Batumio „Mate“ šokėjai. Džiaugsmingais šūksniais sutikta indų grupė „Desi Jarman Vaale-Bhangra Team“, kurių pasirodymą festivaliui dovanojo VšĮ indų bendruomenė. Indai ne tik žavėjo publiką savo tradiciniais liaudies šokiais, bet po pasirodymo žiūrovus dar įsuko į visuotines dūzges. Jų pavyzdžiu pasekė ir kitos bendruomenės. Net pasibaigus koncertui, muzika netilo ir šokiai nerimo prie bendrijų paviljonų.

Škanavome ir bendravome

Pachlava, badambura, gutabi, dolma – tai ne bur-

tažodžiai, o patiekalai, kurių per šią šventę buvo galima paskanauti. Tik per ją buvo galima paragauti uzbekiško, indiško ir siriško plovero. Pastarojo gaminti į Klaipėdą specialiai atvyko Lietuvos sirų bendruomenės vadovas Abdulrazzak Awf.

Svetingai visus pasitiko žydų bendruomenė

© Leonid Sobol photography

Šventė, kaip visada, puiki. Matote, kiek žmonių. Tai mums stimulus dar labiau stengtis. Mums malonu, kad žmonėms patinka mūsų virtuvė, o svarbiausia, kad galime visi čia susirinkę pabendrauti,

– teigė Klaipėdos regiono azerbaidžaniečių draugijos „Azeris“ narė Rena Mammadova.

Tautinės bendrijos šiemet tikrai paplušėjo, siekdamas pristatyti savo kultūrą. Praeivių akį traukė kūrybiškai įrengti paviljonai ir sukurti kulinariniai šedevrai: foršmakas, barščiai, blynai, spurgos, breceliai, macai ir dar daug kitų nuostabių tautinių patiekalų.

„Man šiemet šventė atrodo dar geresnė. Gal todėl, kad pati daugiau įsitraukiu“, – sakė Klaipėdos baltarusių bendrijos „Krynica“ narė Natalija Domnenko vos spėjanti dalinti čia pat kepamus baltarusiškus „dranikus“ – bulvinius blynus, kuriems ne vieną kilogramą bulvių čia pat skuto ir „Krynicos“ pirmininkas Nikolaj Logvin.

Prie viryklės stojo ir Klaipėdos rusų bendrijos „Lada“ pirmininkė Svetlana Vasičkina, o kiekvienas

Scenoje - ugingi šokiai

Uoslę kuteno baltarusių kepami blynai

jos ornamentais išraištytas blynas atrodė lyg šedevras.

Ukrainietiškais barščiais pasirūpino Klaipėdos ukrainiečių kultūros ir švietimo centras „Rodyna“. Lenkų sąjungos Klaipėdos skyrius pristatė taip vadinamojo riebiojo trečiadienio spurgas. Klaipėdos totorių bendrija „Nur“ siūlė ragauti pyragų.

„Iš širdies į širdį“ kvietė žydų bendruomenės plakatas, o jų paviljone – krūvos įmantrių pavadinimų žydiškų užtepėlių. Tik spėk visas ant macų tept ir ragaut.

Jau net ne paviljoną, o visą restoraną pasistatė, į svečius kvietė vokiečių kultūros asociacijos „Memel“ nariai. Džiugiausia, kad vietos jame pakako visiems – asociacija draugiškai priėmė visų tautybių svečius. Būtent pabuvimu kartu, bendravimu vieniems su kitais labiausiai ir džiaugėsi kalbinti tautinių bendrijų nariai.

„Žiūrėkite, kiek bendruomenių susirinko. Ir visos bendrauja, draugauja, o tai yra labai gerai“, – džiaugėsi festivalio viešnia, Lietuvos kirgizų bendruomenės narė Asel Išenkulova.

Kas viliojo maistu, kas siūlė pramankštinti smegenis ar užsukti į edukacijas. Viktorinos apie Klaipėdą ir Vokietiją ratą sukuti kvietė Klaipėdos vokiečių bendrija, gudai (VšĮ „Gudų idėjų jūra“) – pinti vainikus ir vorus, indų bendruomenė „Apti“ ragino išbandyti laikinas indišką tatuiruotes, ukrainiečiai mokė pasidaryti apsauginį amuletą – lėlę Motanką.

Festivalis stebina ir tautiniais rūbais

Tradiciškai bendruomenių paviljonus aplankė ir bendravo garbūs festivalio svečiai: Klaipėdos miesto meras Arvydas Vaitkus, Tautinių mažumų departamento prie LR Vyriausybės direktorius Dainius Babilas, Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcijos generalinis direktorius Algis Latakas.

Ilona Kabošytė

Renginį finansavo: Klaipėdos miesto savivaldybė, Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Partneriai: AB Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija.

Nuotr. aut. Algirdas Kubaitis ir Leonidas Sobolevas.

Pažinti vokiečių paveldą Kaune padeda „Kulturverband“

„Kauno vokiečiai į bendruomenę apsijungė 1991 metais. Tada tai buvo labai skaitlinga organizacija, bet metai daro savo. Dabar daugelis mūsų narių jau garbingo amžiaus“, – sako Vokiečių kultūros draugijos „Kulturverband“ vadovė Irena Praškevičienė.

Kaip rašo istorikė dr. Inga Puidokienė, pagal 1931 m. gruodžio 31 d. pirmąją organizacijų surašymą Kaune įregistruotos šešios mažesnės vokiečių organizacijos ir didžiausia bei pagrindinė Lietuvos vokiečių organizacija „Kulturverband“. Tačiau didžiųjų istorinių sukrėtimų metu šios organizacijos nustojo veikti. Dalis jų pradėjo atgimti kartu su Lietuvos nepriklausomybės atkūrimu. Tuo laiku vokiečių šaknų turintys kauniečiai taip pat susitelkė bendrai veiklai, įsitraukdami į Kauno vokiečių kultūros draugiją „Kulturverband“.

„Anksčiau draugijos veikla buvo gan plati ir įvairi. Buvo susibūręs moterų ansamblis, kuris koncertavo ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse. Veikė klasiškinės muzikos ansamblis. Ir patalpas turėjome, tad netrūko įvairių renginių, susitikimų. Paskui patalpų netekome. Naudojamės Kauno įvairių tautų kultūrų centro patalpomis. Centro darbuotojos visada atsižvelgia į mūsų poreikius ir visada mums suranda vietos, – pasakoja Irena Praškevičienė. – Nors draugijos

narių ir sumažėjo, bet branduolių išliko. Galėtume ir ansamblį atkurti, bet reikia samdyti vadovą, o mokėti jam atlyginimo neturime lėšų. Darome, kiek galime, bendraujame su kituose miestuose veikiančiomis vokiečių ir kitomis tautinių mažumų organizacijomis, dalyvaujame tautinėms mažumoms skirtuose renginiuose“.

Praėjusiais metais Kauno vokiečių kultūros draugija „Kulturverband“ ėmėsi projekto, padedančio atskleisti mieste išlikusį vokiečių architektūros ir pramonės paveldą. „Kaune stovi nemažai vokiečių pastatytų pramonės objektų, kitų įvairios paskirties statinių, tačiau žmonės apie šį vokiečių palikimą beveik nieko nežino. Tiesa, pastatų funkcijos pasikeitusios, bet dėl to negalime ištrinti savo praeities, sudarydami vaizdą, kad Lietuvoje nieko nebuvo. Tarpukario Lietuvoje Kaunas buvo klestintis miestas. Jame klestėjo pramonė. Prie jos kūrimo nemažai prisidėjo vokiečiai. Jie Kaune kurti pramonę pradėjo dar XIX amžiaus pabaigoje. Tam įtakos turėjo ir lengvas Kauno pasiekiamumas – laivai galėjo atplaukti Nemunu, vėliau buvo pastatytas geležinkelis. Nors Lietuva neturėjo metalo, bet Kaune buvo pastatyta metalo apdirbimo įmonė. Buvo gaminamos visoje Rusijos imperijoje geriausios spynos“, – įgyvendinant 2025 metais Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės finansuotą projektą „Vokiečių kultūros ir pramonės paveldas Kaune“ sukaupia informacija dalijasi draugijos vadovė, atskleisdama vokiečių palikimo įvairovę.

Kairėje – draugijos pirmininkė Irena Praškevičienė

- ◆ 1859 m. Šančiuose buvo įkurta Volfo-Engelmano alaus darykla.
- ◆ 1862 m. įsteigtas Rekošo metalo fabrikas „Minerva“.
- ◆ 1869 m. netoli geležinkelio stoties vokiečių pramoninkas Nolis pastatė garais varomą kaulų ma-

lyklą, 1875 m. Golbergas ir Kamberis – ratų tepalo fabriką.

◆ 1879 m. iš Reino persikėlę vokiečiai broliai Šmitai Šančiuose įkūrė žemės ūkio reikmenų ir spyrių fabriką. Tai buvo viena svarbiausių ir didžiausių įmonių.

◆ 1887 m. Šančiuose dar vienas vokiečių pramonės gigantas – brolių Tilmansų metalo fabrikas. Tilmansai dalyvavo steigiant Lietuvos komercijos banką, draudimo bendrovę „Lietuvos Lloydas“. Tai tik dalis Kaune esamo pramonės paveldo dalis. Pagal vokiečių patentą buvo gaminama parfumerija. Miestui augant kūrėsi vokiškos bažnyčios.

„Praktiškai nėra nė vienos srities, kurioje neaptiktume Vokietijos pėdsakų“, – akcentuoja pašnekovė ir priduria, kad apie Kaune esantį kultūros ir pramonės paveldą galima sužinoti per ekskursiją „Vokiečių paveldas pramonės širdyje“, kuri parengta įgyvendinant projektą. Tiek draugijos nariams, tiek paveldu besidomintiems kitiems kauniečiams šis projektas padėjo pažinti ir įvertinti vokiečių indėlį į Kauno urbanistikos, architektūros bei pramonės raidą XIX–XX amžiuose. Vokiečių palikimas pasitelkus mokslininkus buvo nagrinėjamas seminare, pristatomas Kauno Vinco Kudirkos viešosios bibliotekos Šančių padalinėje surengta nuotraukų paroda.

Karolina Baltmiškė

Paskaitos, skirtos vokiečių paveldui pristatyti, dalyviai

Su Vilniaus vokiečiais

Rumšiškėse atidaryta Lietuvos totorių buities ekspozicija

Gegužės 31 d., Lietuvos etnografijos muziejuje Rumšiškėse paminėta Tautinių bendrijų diena.

Renginio akcentu tapo Lietuvos totorių buities ekspozicijos atidarymas Dzūkijos kaime, Musteikos sodybos pirkioje.

Naujoji ekspozicija atsirado Kauno apskrities totorių bendruomenės ir Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos iniciatyva. Rengiant ekspoziciją buvo pasitelkti muziejaus archyvuose saugomi su

Lietuvos totorių paveldu susiję ir pačios bendruomenės sukaupti eksponatai.

Ekspoziciją atidaręs Kauno apskrities totorių bendruomenės pirmininkas Kęstutis Zenonas Šafraavičius priminė Lietuvos totorių istoriją, papasakojo apie sumanymą pristatyti praėjusių amžių totorių buitį, pristatė atidaromą ekspoziciją. Lietuvos etnografijos muziejaus direktorė Gita Šapranauskaitė pasidžiaugė užsimezgusiu bendradarbiavimu su Lietuvos totorių bendruomene. Tautinių mažumų de-

partamento Ryšių su tautinėmis bendrijomis skryčiaus vedėja Rasa Paliukienė trumpai peržvelgė ekspozicijos sukūrimo istoriją – nuo idėjos iki rezultato, kurį gali pamatyti kiekvienas besilankantis šiame muziejuje. Dalį lėšų ekspozicijos įrengimui skyrė Tautinių mažumų departamentas.

Ekspozicija veiks trejus metus. Ją lydės edukacijos ir įvairios kultūrinės veiklos.

Atidarymo metu lankytojai galėjo gėrėtis Lietuvos totorių folkloro ansamblio „Efsane“ pasirodymu, pa-

skanauti totoriškų patiekalų.

Tądien Rumšiškėse buvo galima susipažinti ir su kitų tautų kultūra. Jau trečius metus organizuojamas renginys tapo proga pažinti lenkų, romų, žydų ir totorių kultūrą, tradicijas, muziką, kulinarinį paveldą. Muziejaus miestelyje visą dieną vyko edukacijos, kūrybinės dirbtuvės, parodos ir pažintinės ekskursijos. Renginio scenoje pasirodė žydų ansamblis „Fajerlech“, romų merginų šokių kolektyvas „Roma Paše Jak“, Lietuvos lenkų ansamblis „Barwy podwileńskie“. Įvairių tautų muziką pristatė atlikėjai Giorgi ir Darius.

TBN inf.

Vilniaus ukrainiečiai šventė Motinos dieną

Gegužės 3 d. į Tautinių bendrijų namus susirinkę Vilniaus ukrainiečių bendrijos nariai pagerbė šalia ir toliau nuo jų gyvenančias arba jau iš šio pasaulio iškeliavusias mamas.

„Mes esame dėkingi savo motinoms, kad jos mums davė gyvenimą, – sakė šventėje dalyvavęs tėvas bazilijonas Yosafat Ostap Andrii Popovych, OSBM, primindamas, kad visas gegužės mėnuo skirtas dangiškajai Motinai, į kurią kreipiamės savo maldomis, prašome jos motiniškos globos, jos užtarimo. Tądien renginyje šalia jo sėdėjo iš Ukrainos atvykusi mama ir močiutė, gyvenanti Anglijoje.

Malonius prisiminimus, o neretam ir ašarą spaudė Tatjanos Morgun paruošta programa. Eilėraščius deklamavo mamų atlydėti mažieji atlikėjai Olivija ir Patricija Kubišinos, Sviatoslavas Fedak, Marijka Nazaruk. Dainomis džiugino ansamblis „Svitanok“, kuriame dainuoja Julija Čumak, broliai Volodimir ir Miroslov Zeleneckie. Jaunoji dainininkė Sofijka Kubišina dainomis dėkojo savo ir visoms mamoms ir programos kūrėjai Tatjanai Morgun, parūpinusiai jai nuostabią nėriniais ir siuvinėjimais papuoštą sukne-

lę, kuria ji vilkėjo per koncertą. Dainomis į programą įsiliejo Roksolana ir Michail Nazaruk. „Michailas į Lietuvą atvyko dar prieš karą. Kurį laiką su dukra pas jį atvažiuodavome per atostogas, o gimus mažajai persikėliau gyventi į Lietuvą. Jau dvejus metus gyvename Lietuvoje, – po koncerto kalbėjo Roksolana, o paklausta, ką jai reiškia Motinos diena, tęsė. – Mama – ne vien gyvenimą dovanojantis žmogus. Būti mama yra pašaukimas“.

„Mama yra svarbiausias žmogus žemėje. Duok Dieve, kad visos mamos būtų sveikos ir laimingos“, – sakė „Svitanok“ atlikėja Julija Čumak.

Šventės dalyviai dėkojo dviem bendrijos *mamoms* – pirmininkei Natalijai Šertvytienei ir programų rengėjai Tatjanai Morgun.

„Labai malonu, kai esi pavadinama bendrijos motina. Tai rodo, kad žmonės supranta, jog būti bendrijos pirmininke yra didelė atsakomybė. Bendrija ir jos nariais turi rūpintis kaip motina rūpinasi savo vaikais“, – įvertinimu pasidžiaugė Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė.

Barbora Gaudutė

Vyšyvanka – tautos kodas

Kasmet trečiąjį gegužės ketvirtadienį ukrainiečiai ir jų draugai visame pasaulyje puošiasi tradiciniais raštais išmargintais marškiniiais ir mini Vyšyvankos dieną. Šiemet ji buvo minima gegužės 21 dieną.

Pasitikdama tradicinę šventę Vilniaus ukrainiečių bendrija gegužės 17 d. Tautinių bendrijų namuose surengė parodą „Vyšyvanka – tautos kodas“. Joje buvo eksponuojami siuvinėti paveikslai, staltiesės, pagalvėlės ir, žinoma, marškiniai – ukrainiečių tapybės, paveldo, orumo ir vienybės simbolis.

„Siuvinėju nuo 2010-ųjų, kai išėjau į pensiją. Išsiuvinėjau marškinius sau, sūnui, anūkams, siuvinėju ir paveikslus“, – pasakojo savo darbus parodoje eksponuojanti Natalija Volska.

„Siuvinėjimas mūsų kraujyje. Nuo vaikystės siuvinėju. Siuvinėjimo mus mokė mokykloje, paskui patys įvairių raštų ir siuvinėjimo būdų sugalvodavome. Siuvinėdavome ir tradicinius marškinius, ir paveikslus. Siuvinėjimus dovanodavome artimiesiems ir draugams“, – kalbėjo bendrijos narė ir renginių meninių programų kūrėja Tatjana Morgun, į parodos atidarymą atėjusi vilkėdama išsiuvinėtais marškiniiais.

Gegužės 21-ąją Vilniaus ukrainiečių bendrija Vyšyvankos dieną paminėjo tradicinėmis eitynėmis sostinės gatvėmis. Prie šventės prisijungė Ukrainos ambasadorė Lietuvoje Olga Nikičenko, sostinės ukrainiečių mokyklų atstovai, Ukrainos draugai.

Tatjana Morgun (dešinėje)

Natalija Šertvytienė su Lietuvos Respublikos Vyriausybės Viešojo valdymo grupės patarėja Diana Varnaitė

„Man labai svarbi ši diena. Vyšyvanka kiekvienam ukrainiečiui, kur mes bebūtume, yra šventas dalykas, jungiantis mus su Ukraina, su tėvais, šeima, savo tautos tradicijomis, – kalbėjo Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė.– Man asmeniškai vyšyvanka yra sąsaja su mano vaikyste. Prisimenu, prie mano lovos kabėjo didelis siuvinėtas kilimas. Žiūrėdama į tuos raštus užmigdavau... Aš gimiau ir užaugau vakarų Ukrainoje, kur siuvinėjimas buvo labai svarbi gyvenimo dalis. Į mokyklos renginius eidavome vilkėdami vyšyvankas. Man keista, kad tokios tradicijos nebuvo rytų Ukrainoje. Vakarų Ukrainoje net pagalvės buvo išsiuvinėtos. Siuvinėjimai rodė šeiminišką darbštumą. Merginos kraitį sudarė siuvinėjimai. Pagal tai buvo vertinamas jos darbštumas“.

Barbora Gaudutė

Vilniaus ukrainiečių bendrija ir svečiai

Nuotr. Karolinos Baltuškes

Kelionė po Lietuvos totorių ir turkų kultūrą

Asociacija „Totorių kultūros centras Ilsu“ kartu su Visagino totorių bendruomenės folkloro ansambliais „Miras“ ir „Sajan“ kovo 28 dieną pakvietė į Vilniaus mokytojų namuose surengtą Novrūzo šventę ir pažintinę kelionę po Lietuvos totorių ir turkų kultūrą.

Per šventę dainavo, šoko ir grojo totorių folkloro ansamblis „Ilsu“, svečiai iš Visagino. Po koncerto ir šventės dalyviai, ir svečiai buvo pakviesti prie bendro stalo, kurį puošė tarp žalumynų išdėlioti margučiai.

Nors pagrindinis šventės organizatorius buvo asociacija „Totorių kultūros centras IIsu“, Almira Parmaksizoglu prisipažįsta, kad nuošalyje neliko ir Totorių kultūros centras. Tad neseniai įsikūrusi asociacija, atsidėkodama už pagalbą Totorių kultūros centro vadovei Almirai Parmaksizoglu ir Totorių kultūros centro koordinatoriui užsienio reikalams Osman Ender Parmaksizoglu įteikė padėkos raštus.

Šventėje dalyvavo Turkijos Respublikos ambasadorė Vilniuje Esra Toplu, Kazachstano Respubli-

kos Lietuvoje ambasadorius Timur Urazajev, Azerbaidžano Respublikos pirmasis patarėjas Javanšir Mažidov.

Šventę parėmė Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Turkijos fondas YTB. Turkijos ir Kazachstano Respublikos ambasados Lietuvoje pasirūpino, kad šventės stalas būtų turtingas. Prie stalo turtingumo prisidėjo ir asociacijos jaunimas.

Barbora Gaudutė

Nuotr. Karolinos Baltmiskės

Trakuose – tradicinis totorių kultūros festivalis

Gegužės 28 d. Trakų salos pilies Didžiojoje menėje vyko VI tarptautinis totorių kultūros festivalis, kurį surengė Trakų krašto totorių bendruomenė kartu su Lietuvos totorių folkloro ansambliu „Efsane“.

Į ansamblio „Efsane“ dainų ir šokių pynę įsiliejo nusipelniusi Ukrainos ir Krymo dainininkė Elzara Batalova, atvykusi iš Škotijos, kur pasitraukė dėl karo Ukrainoje.

Trakų krašto totorių bendruomenės pirmininkė ir festivalio iniciatorė Elnara Churlu pasidžiaugė festivalio programos rengėjais – Seit Yahya Kazakov, Elvina Šimkas ir Olga Jakubauskiene bei programą papildžiusiu Lietuvos folkloro kolektyvo „Vydraga“ pasirodymu.

Festivalyje dalyvavo Rumunijos Respublikos ambasadorė Adriana Ciamba, Ukrainos ambasados atstovas, taip pat Seimo nariai Kęstutis Vilkauskas ir Dalia Asanavičiūtė-Gružauskienė.

Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos vadovas Motiejus Jakubauskas, dėkodamas už totorių kultūros puoselėjimą, apdovanojo aktyviausius šio festivalio rengėjus ir dalyvius.

Festivalį finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

TBN inf.

Nuotr. iš bendruomenės arch.

Turkų meno popietė

Balandžio 24 d. Tautinių bendrijų namuose Vilniaus apskrities totorių bendruomenė kartu su Turkijos Respublikos ambasada Lietuvoje ir Vilniaus universiteto Filosofijos fakultetu surengė edukaciją „Raštai, jungiantys tautas: ebru, miniatiūra ir ornamentai“.

„Tautinėms bendrijoms pristatyti turkišką meną padeda Tautinių mažumų departamento skirta parama. Per pirmąjį užsiėmimą, į kurį atvyko dėstytoja iš Turkijos, susipažįstame su ebru ir miniatiūrų menu“, – sakė Vilniaus apskrities totorių bendruomenės pir-

mininkė dr. Galina Miškinienė. Po trumpo šio meno pristatymo užsiėmimo dalyviai ėmėsi kūrybos. Vieni, vadovaujami Karinos Baltoduonytės-Kiaupės, taškė dažus į vandenį ir kūrė ebru paveikslus, kiti, įsiklausydami į edukatorės dr. Gülseren Toy, atvykusios iš Turkijos, išbandė miniatiūrų meną.

Rugsėjo pabaigoje planuojamas antras užsiėmimas, per kurį dalyviai bus supažindinami su dar viena didelio kruopštumo reikalaujančia turkiško meno sritimi.

TBN inf.

Galina Miškinienė (centre), dešinėje – edukatorė dr. Gülseren Toy

Miniatiūrai reikalinga atida ir kruopštumas

Tik nesakykite, kad ebru nepavyko

Ebru kūrimas

Nuotr. Karolinos Baltimiskės

Rankdarbiuose išipynęs Tėvynės ilgesys

Balandžio 24–27 d. Tautinių bendrijų namuose buvo eksponuojami armėnės Gajane Arakelian sukurti rankdarbiai. Parodą organizavo Lietuvos armėnų sąjunga.

Gajane Arakelian gimė ir augo Jerevane. Studijavo Jerevano universitete. Per studijas surado Lietuvą. „1987 metais, buvo įgyvendinama trumpalaikių studentų mainų programa. Per ją ir suradau Lietuvą, – pasakoja Gajane. – Baigusi studijas Jerevano universitete dirbau mokytoja bendrojo lavinimo mokykloje“.

Tačiau, pašnekovės teigimu, gyvenimas Armėnijoje darėsi vis sudėtingesnis. Per 1988 metų žemės drebėjimą žuvo abu vyro tėvai „Itin sunkūs laikai prasidėjo po 1990-ųjų. Karas. Šaltis. Badas. Su vyru

pradėjome galvoti apie išvykimą iš Armėnijos. Nusprendėme vykti į Lietuvą, – sako Gajane. – 1992 metais atvykę į Lietuvą įsikūrėme Visagine. Vyras vadovavo Visagino armėnų bendruomenei, aš dirbau visuomeninėje armėnų mokykloje. Vėliau persikėlėme gyventi į Vilnių ir darbas su armėnų bendruomene nebebuvo toks aktyvus, bet mielai dalyvaujame beveik visose tautinėms mažumoms skirtose šventėse“.

O siuvinėjimas ir kiti rankdarbiai, pasak pašnekovės, į jos gyvenimą atkeliavo ženkliai vėliau. Anksčiau tam nebuvo laiko. Darbai. Trys vaikai. „Armėnišku siuvinėjimu pradėjau užsiiminėti 2022–2023 metais, prasidėjus COVID-19 pandemijai. Kažką prisimčiau iš vaikystės, kažką susiradau internete, kažką išsiaiškinau iš nusipirktų daiktų, papuoštų armėnišku

siuvinėjimu. Visko mokiausi savarankiškai aiškin-
damasi armėniško siuvinėjimo subtilybes“.

Gajane darbuose atgimsta armėniška ornamentika. Savo darbais ji perteikia meilę ir ilgesį Armėnijai. „Nors mums labai patinka gyventi Lietuvoje, bet ilgesys gimtajai Armėnijai giliai širdyje įsikūręs“, – atvirauja Gajane. 2011 m. lapkričio 23 d. Prezidento dekretu jai buvo suteikta Lietuvos pilietybė.

Karolina Baltmiškė

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

Gajane Arakelian rankdarbiai

Tautinių bendrijų viešnage Kėdainiuose

Tautinių bendrijų namų organizuojamus išvažiuojamuosius renginius jau galima pavadinti tradicija. Pernai bendrijų nariai aplankė Dieveniškės, šiemet, pažymint Tautinių bendrijų metus, didžiausias dėmesys buvo skirtas Lietuvos daugiakultūriškumui, įvairių tautų gebėjimui gyventi kartu ir bendradarbiauti. Vienas ryškiausias šio istorinio tautų gyvenimo kartu pavyzdys – Kėdainiai. Tad balandžio 18 dieną Tautinių bendrijų namai pakvietė geriau pažinti šį viduryje Lietuvos esantį miestą.

Pažintis su Kėdainiais prasidėjo prie Kėdainių sinagogų komplekso, kur pasitiko gidė Audronė Pečiulytė. Ji supažindino su miesto istorija. Žiemos sinagogoje, kurioje įsikūręs daugiavandis centras, papasakojo apie Kėdainių žydų gyvenimą, jų istoriją, tradicijas, o jos pasakojimą praturtino įkurta ekspozicija. Iš čia ekskursija tęsėsi po senamiestį. Didžiosios rinkos aikštė, Rotušė, Evangelikų reformatų bažnyčia ir kunigaikščių Radvilų mauzoliejus, katalikų bažnyčia.

Škotų pirklių Arnetų name gidė atskleidė dar vieną Kėdainių istorijos puslapį – škotų sąsajas su šiuo miestu. Škotai jame ėmė kurtis apie 1628–1629 m. Turtingi škotų pirkliai savo mūriniais pastatais padarė įtaką miesto architektūrai.

Kėdainių cerkvės istorija siejasi su Moldavijos ku-

nigaikštytės, Lietuvos didžiojo etmono Jonušo Radvilos žmonos Marijos Lupu-Radvilienės gyvenimo Kėdainiuose tarpsniu. Jos prašymu Jonušas Radvila 1648 m. pietinėse Knypavos Rinkos priegose ėmėsi medinės cerkvės statybos. Šventovė buvo baigta 1652 m. ir pavadinta Šv. Andriejaus vardu. Deja, ji iki mūsų dienų neišliko. Stačiatikių bendruomenės Kėdainiuose pradininkės Marijos Lupu-Radvilienės atminimą saugo miesto centre stovinti Viešpaties Atsimainymo cerkvė, pastatyta XIX a. antrojoje pusėje.

Kėdainiai siūlo paragauti ir miesto daugiakultūriškumą primenančių patiekalų. Grėjaus namuose ekskursijos dalyvių laukė įdomi edukacija ir degustacija. Per ją paragautas škotiškas „Hagis“, pagal senovinį Radvilų receptą pagamintas „Radvilų troškiny“ ir žydų kulinariją primenantys agurkų ledai.

Ekskursijos metu taip pat aplankyta Nobelio premijos laureato Česlovo Milošo gimtinė ir Lietuvos geografinis vidurys bei jame sukurtas lietuviškas Stounhendžas.

Didelio bendruomenių susidomėjimo sulaukusi ekskursija „Tautinių mažumų integracija“ – Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės finansuojamo projekto „Parama Lietuvos tautinėms bendrijoms socialinės integracijos procesuose“ dalis.

Vytis Kaunas

Ekskursijos dalyviai prie Radviloms skirto paminklo

Nuotr. Karolinos Baltmiškės

Dorota Bartoszewicz

Gimė 1983 m. Bajorų kaime, Vilniaus rajone 2001 metais baigė Antano Vivulskio vidurinę mokyklą. Studijavo lenkų filologiją buvusiamė Vilniaus pedagoginiame universitete. Nuo 2000 iki 2005 m. priklausė Lenkų teatro studijai (Polskie Studio Teatralne). 2005–2019 m. gyveno Didžiojoje Britanijoje. 2022 m. nusifilmavo teatro televizijos filme „Namas pasiėnyje“. Kaip poetė debiutavo 2002 m. universiteto literatūriniam žurnale „Chaos“. Jos eilėraščiai spausdinami Lietuvoje ir Lenkijoje.

Prośba na klęczkach

Pisałam wczoraj list do nieba.
Mówę: „Jezu, jutro wyruszam
W świat, spakuj mi proszę moją
Walizę. Włóż tam proszę
Dwie pary czystych skarpet,
Lazurowy kawałek
Niebae2 i swoje zdjęcie,
Na którym się uśmiechasz,
Całuję.”
Zakleiałam kopertę i
Położyłam na klęczniku
W kościele Wszystkich Świętych.
A święci się śmiali.

Mocca cafe

Czekałam właśnie z kawą na Lucyfera
Mam więc pecha! cha! cha!
Miałam nadzieję, że się nią udławi.
Przyszedł, ucałował mnie w czoło
- Cześć kochanie. Zrobiłaś kawę?
- Ależ oczywiście.
- Tak jak lubię? 2 łyżeczki cukru i z kożuszkim?
- Ależ oczywiście.

Wypił, wytarł wąsy i kazał mi iść
Do diabła z taką kawą.
Poszłam. Teraz robię kawę dla Belzebuba.

Tato mi mówił, że
trzeba kochać ludożerców.
Pokochałam. Serce złamałam.
Miał dwie duże wady:
słodził herbatę i był
poetą, poza
tym był idealny...

Daniel Dowejko

Gimė 2000 m. Grikenų kaime netoli Vilniaus. Su pagyrimų baigė Jono Pauliaus II gimnaziją. Studijuoja Vilniaus universitete ekonomikos ir apskaitos doktorantūroje, pirmakursiams dėsto ekonomiką. Kaip poetas debiutavo 2019 m. savaitraščio „Tygodnik Wileńszczyzny“ priede „Pegaz“. Daugelio poetinių konkursų laureatas Lietuvoje ir Lenkijoje. Jo eilėraščiai spausdinami Lietuvoje ir Lenkijoje leidžiamose antologijose ir almanachuose. Išleido du eilėraščių rinkinius.

Ojcowizna

Błądząc uśpionymi ulicami miasta,
Siadam w Domu Ojca.

Dom ciepły, w szacie złotych
kwiatów.
Otwieram Pismo. Otulony
spokojem piszę:
„Dziękuję, że jestem
bezpieczny”

Słysząc modlitwę o barwną kredkę,
Która usunie szare zakątki Ziemi.
Ktoś prosi o kluczowe słowo do
serca,
Które otworzy nam usta i narysuje
ścieżki prawdy.

Wychodzę na Starówkę.
Widzę Wilię,
Która szepcze: „Już
wiosna”

Ech, te figlarne dzieci Ziemi -

Do Wilna wjeżdża patron
Kazimierz.

Ludzkie cienie

Czyli ci, co chodzą za nami,
To cienie w moim płaszczu
szarym.

Ludzkie,
Bo w gesty oplatają moje myśli
Na letnich chodnikach
ojczyzny.

Tu - w szkole.
Tam - w pracy.
Strzegą tajemnic bez płacy.

W ciszy toną...
W majowych kałużach,
Gdy świat się śmieje,
W wieczorach, przy świecy
Bez pocałunku na pożegnanie.

Wiem, że wrócą o świcie,
Modlitwę bezgłośnie
powtarzam.
Dzięki Bogu, że mam
przyjaciela.

Na mojej ziemi

Białowłosy mój Sadzie,
Co popielate dzieciństwo
przykrywasz korą.
Wyciągasz chusteczkę,
wycierasz moją gorycz.

Sąd mocy stopy w zieleni
I plecie złoty dywan z
mleczka.

Przygarnia koroną ludzi i
obcych, i bliskich,
Daruje im kolor biały.
Przebacza żelazne słowa.

Wiem, wkradnie się
jesień -
Wściekły ptak,
Cotarga, rwie, ścina
gałęzie.

Wtenczas ulecę ci rany
słowem wiersza.

Dziękuję, że jesteś stróżem
tego domu.

Pies z plasteliny

Wiesz, wieczorem pod
drzewem
Ulepię ci psa z plasteliny,

Bez skrzydeł,
By sypiał przy tobie,
Chował tve łzy pod
poduszką,
By milczał
I był kufrem twoich
tajemnic.

Ty, ja i pies -
Trójką grawitacji
Niczym mistyczny
stempel pamięci,
Maleńki jak i my,
Zagubieni w tłumie,
Szukamy siebie nawzajem.

Lecz już urosłaś.
Zimą utkałaś psu futro
z pyłku.
Zapewne jutro zostawisz
na dworcu,
By wrócił koleją do
domu.

Vilniaus latviai šventė Jonines

Birželio 18-osios vakarą Vilniaus latvių draugija savo tautiečius pakvietė į Latvijos ambasados Lietuvoje kiemelyje kartu atšvęsti „Līgo“ šventę. Šios šventės senąsias tradicijas, apeigas ir dainas priminė iš Saldu atvykęs etnografinis kolektyvas. Šventėje dalyvavo Latvijos ambasadorė Lietuvoje J.E. Solveiga Silkalna, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vedėja Rasa Paliukienė, Tautinių bendrijų namų l. e. p. direktorė Rita Novikienė ir finansininkė Jolita Lemežonienė. Šventės rėmėjai – Tautinių mažumų departamentas ir Latvijos ambasada Lietuvoje.

Ambasadorė Solveiga Silkalna

„Līgo“ tradicijas priminė etnografinis ansamblis iš Saldu

Prisimintos „Līgo“ apeigos

Šventės dalyviai

Vilniaus latvių draugijos pirmininkė Gunta Rone (dešinėje) ir Rasa Paliukienė

Ant vaisių stalo - ir iš Latvijos atvežti pyragėliai

Rita Novikienė ir Jolita Lemežonienė

